

Patañjaliho jóga sútry

Verze 2.0.

Přeložil: Petr Fulka

Obsah

Úvod	2
Mantry	3
1. Úvodní	3
2. Patañjalimu	4
3. Závěrečné	5
I. Samādhipādaḥ	6
II. Sādhana-pādaḥ	18
III. Vibhūti-pādaḥ	25
IV. Kaivalya-pādaḥ	31
Slovníček	35
Doplňky:	41
1. Sanskritská abeceda + výslovnost	41
2. České a sanskritské pády	43
3. Gramatické zkratky	44
4. Užitá literatura	45

Úvod

Tímto dílem se snažím poskytnout možnost anglicky nehovořícím zpřístupnit v co nejširší formě jóga sútry. Již lze nalézt i v češtině pár volně dostupných překladů na internetu (např. http://cs.wikisource.org/wiki/Jóga_sútry nebo <http://osviceni.unas.cz/texty/jogasutra.html>) nicméně nepokládám je za velmi zdařilé. V knižní podobě je výběr o něco větší, většinou i s výkladem a v lepší kvalitě ať již od Svámího Mahéšvaránandy nebo českého mystika Minaříka. Doufám, že vám tento překlad pomůže čtenářům na cestě jógy a pomůže širší veřejnost zajímavější se o jógu nalézt cestu od pouhého cvičení hatha jógy i k filozofii a praktikám vycházejícím z ní.

Vzhledem k tomu, že sám nejsem indolog a má znalost sanskritu je elementární, vycházím z různých anglických překladů (seznam je uveden v závěru). Tento text se snaží o překlad sútry v co nejpřesnější podobě, pro plynulejší čtení je doplněn slovy či částmi vět v kulatých závorkách. U některých, dle mého názoru důležitých slov, je uveden v hranatých závorkách sanskrtský přepis. Tyto doplněné části nejsou součástí dané sútry, ale dělají celý text srozumitelnější a přehlednější. Nicméně pro širší pochopení je důležitý komentář aneb, jak řekl svámí Satčitánanda: „Sútra v překladu znamená ‚nit‘, na kterou učitel navlékne ‚korálky‘ svých zkušeností, tak aby vše bylo lépe srozumitelné.“

Mé pochopení problematiky není dokonalé a časem se určitě bude měnit, tím se bude měnit i tento text. Uvítám jakékoliv podnětné návrhy na petr.fulka(at)seznam.cz. Novější verze tohoto textu budou k dispozici na www.isvara.cz.

Mantry

1. Úvodní

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम् ।

प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्व विघ्नोपशान्तये ॥

Śuklāambaradharam viṣṇum śaśivarnam caturbhujam |

Prasannavadanam dhyāyet sarvaviḡhnopaśāntaye ||

Medituji na (pána Ganeśuú), oblečeného do běli, zářícího jako měsíc, všudypřítomného, vševědoucího, ve čtyřruké podobě s blahodárným úsměvem. Modlím se: „odstraň všechny naše překážky“.

ॐ असतो मा सद्गमय ।

Om asato mā sadgamaya |

तमसो मा ज्योतिर्गमय ।

Tamaso mā jyotir gamaya |

मृत्योर्माऽमृतं गमय ।

Mṛtyormā' mṛtaṁ gamaya |

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

Om śāntiḥ, śāntiḥ, śāntiḥ ||

Ved' nás od nepravdy k pravdě, od tmy ke světlu, od smrti k nesmrtelnosti. Om mír mír mír.

2. Patañjalimu

ॐ

वन्दे गुरुणां चरणारविन्दे
सन्दर्शित स्वात्म सुखाव बोधे ।
निःश्रेयसे जङ्गलिकायमाने
संसार हालाहल मोहशांत्यै ॥

Aum̐

Vande gurūṇām caraṇāravinde
sandarśitasvātmasukhāvabodhe |
Niḥśreyase jāṅgalikāyamāne
saṁsārahālāhalamohaśāntyai ||

Klaním se lotosovým nohám našeho velkého učitele, který odhaluje radostnou pravou podstatu Nás. Který je doktorem z džungle schopný uzdravit i ten nejhorší jed, sansáru (= opakovaný koloběh života a smrti, ignorance a podmíněnost).

आबाहु पुरुषाकारं
शंखचक्रासि धारिणम् ।
सहस्र शिरसं श्वेतं
प्रणमामि पतञ्जलिम् ॥

Ābāhupuruṣākāram
śaṁkhacakrāsi dhāriṇam |
Sahasraśirasam śvetam
praṇamāmi patañjalim ||

Polovinu těla v lidském tvaru, nesouc lasturu (původní tón), disk (nekonečno) a meč (síla rozlišování), mající tisíc bílých hlav. Klaním se Patañjalimu.

योगेन चित्तस्य, पदेन वाचां
मलं शरीरस्य च वैद्यकेन ।
योऽपाकरोत् तं प्रवरं मुनीनां
पतञ्जलिं प्राञ्जलिर् आनतोऽस्मि ॥

Yogena cittasya padena vācām
malam śarīrasya ca vaidyakena |
Yo'pākarottam pravaram munīnām
patañjalim prāñjalirānato'smī ||

Skrze jógu mysl [*citta*], skrze gramatiku řeč, skrze medicínu fyzické tělo. |
Uctivě se klaním Patañjalimu, světci který nám toto předal. ||

3. Závěrečné

ॐ

सह नाववतु |

सह नौ भुनक्तु |

सह वीर्यं करवावहै |

तेजस्विनावधीतमस्तु |

मा विद्विषावहै ||

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ||

Aum̐

Saha nāvavatu |

Saha nau bhunaktu |

Saha vīryaṃ karavāvahai |

Tejasvināvadhītamastu |

Mā vidviṣāvahai ||

Aum̐ śāntiḥ śāntiḥ śāntiḥ ||

Necht' nás oba Bůh ochraňuje, necht' nás vyživuje, necht' dosáhneme způsobilosti (ke studiu a porozumění písem). Necht' je naše studium jasné. Necht' zde není rozporu s ostatními. Om mír mír mír.

ॐ पूर्णमदः पूर्णमिदम् पूर्णात् पूर्णमुदच्यते |

पूर्णस्य पूर्णमादाय पूर्णमेवावशिष्यते ||

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ||

Aum̐ pūrṇamadaḥ pūrṇamidam pūrṇāt pūrṇamudacyate |

Pūrṇasya pūrṇamādāya pūrṇamevāvaśiṣyate||

Aum̐ śāntiḥ śāntiḥ śāntiḥ||

Om, tamto je úplné, tohle je úplné. Z úplnosti úplné pochází. Když od úplného ubereme úplné, úplné stále zůstane. Om mír mír mír.

I. Samādhipādaḥ (O splynutí)

Atha yogānuśāsanam ..1..

Atha (adv.)= nyní, tehdy, příznivá invokace

Yoga (*sandhi* -a+a- → -ā-; m. pdk.)= spojení, jednota, nástroj, koncentrace, meditace, kombinace

Anuśāsanam (*sandhi* -a+a- → -ā-; n. nom. sg. pdk.= *anuśāsana*) = instrukce, rozkaz, pokyny, návod

Nyní, instrukce (týkající se) jógy.

Yogaścittavṛttinirodhaḥ ..2..

Yoga (*sandhi* -aḥ+c- → -ś ; m. nom. sg. pdk.= *yoga*) = spojení, jednota, nástroj, koncentrace, meditace, kombinace

Citta (n. pdk.) = mysl, inteligence, obsah vědomí, vědomí

Vṛtti (f. pdk.) = fluktuace, změna, aktivita

Nirodhaḥ (m. nom. sg. pdk.= *nirodha*)= kontrola, omezení, ustanutí, zničení

Jóga je (kontrola) zastavení [*nirodha*] změn obsahu vědomí [*cittavṛtti*]

Tadā draṣṭuḥ svarūpe'vasthānam ..3..

Tadā (ind.) = tehdy, v takovém případě

Draṣṭuḥ (m. gen. sg. pdk.= *draṣṭr*) = duše, pozorovatele, diváka, svědka

Sva (ind.) = vlastní

Rūpe (n. loc. sg. pdk.= *rūpa*) = ve formě, v podobě, ve tvaru

Avasthānam (*sandhi* -e+a- → - ; nom. sg. pdk.= *avasthāna*) = být ve stavu, zůstávat, usadit se, stabilita

Tehdy (, když jsou zastaveny změny mysli [*cittavṛtti*]) pozorovatel spočívá ve (své) vlastní podobě.

Vṛttisārūpyamitaratra ..4..

Vṛtti (f. pdk.) = fluktuace, změna, aktivita

Sārūpyam (n. nom. sg. pdk.= *sārūpya*) = identifikace, podobnost, blízkost

Iitaratra (ind.) = jinak, nebo

Jinak (, když *cittavṛtti* nejsou kontrolovány) dochází ke ztotožnění (pozorovatele) se změnami [*vṛtti*] (mysli).

Vṛttayaḥ pañcatayyaḥ kliṣṭākliṣṭāḥ ..5..

Vṛttayaḥ (f. nom. pl. pdk.= *vṛtti*) = fluktuace, změna, aktivita

Pañcatayyaḥ (m. nom. sg. pdk.= *pañcatayī*) = patery, mající pět částí

Kliṣṭa (*sandhi* -a+a- → -ā-; m. pdk.) = bolestivost, sužování, obtížný, způsobující starosti

Akliṣṭāḥ (*sandhi* -a+a- → -ā-; m. nebo f. nom. pl. pdk.= *akliṣṭa*) = neobtěžující, nebolestivost, nezpůsobující starosti

Změny (mysli) jsou pěti druhů, (vyskytující se ve dvou formách) příjemné a nepříjemné.

Pramānaviparyayavikalpanidrāsmṛtayaḥ ..6..

Pramāṇa (n. pdk.) = správné poznání, pravdivý vjem, způsoby správného poznání

Viparyaya (m. pdk.) = nesprávné poznání, chyba, nepochopení, zvrácenost

Vikalpa (m. pdk.) = představa, halucinace, pochyby

Nidrā (f. pdk.) = spánek, dřímota

Smṛtayaḥ (m. nom. pl. pdk. = *smṛti*) = vzpomínka, paměť, tradiční texty předávané ústní tradicí, uvědomění, vybavování si

(Změny myslí jsou:) pravdivé poznání, nepravdivé poznání, představy, spánek a vzpomínky.

Pratyakṣānumānāgamāḥ pramāṇāni ..7..

Pratyakṣa (*sandhi* -a+a- → -ā-; m. pdk.) = přímý vjem, vjem pomocí smyslů

Anumāna (*sandhi* -a+a- → -ā-; m. pdk.) = dedukce, rozjímání, odvození

Āgamāḥ (*sandhi* -a+ā- → -ā-; m. nom. pl. pdk. = *āgama*) = výpověď, tradiční doktríny a texty

Pramāṇāni (n. nom. pl. pdk. = *pramāṇa*) = správné poznání, pravdivý vjem, způsoby správného poznání

Pravdivé poznání (pochází) z přímého pozorování, dedukce a výpovědi.

Viparyayo mithyājñānamatadrūpapraṭiṣṭham ..8..

Viparyayaḥ (*sandhi* -aḥ+m- → -o; m. pdk. = *viparyaya*) = nesprávné poznání, chyba, nepochopení, zvrácenost

Mithyā (ind.) = nepravdivá, nesprávná, falešná

Jñānam (n. nom. sg. pdk. = *jñāna*) = poznání, porozumění, znalost, moudrost

Atad (n. nom. sg. pron.) = ne toto, ne tohle

Rūpa (n. pdk.) = forma, podoba, tvar

Pratiṣṭham (n. nom. sg. pdk. = *pratiṣṭhā*) = místo odpočinku, základ, zůstávat, setrvávat

Nepravdivé poznání se nezakládá na skutečné povaze (objektu).

Śabdajñānānupātī vastuśūnyo vikalpaḥ ..9..

Śabda (m. pdk.) = slovo, zvuk, tón, řeč

Jñāna (*sandhi* -a+a- → -ā-; n. pdk.) = poznání, porozumění, znalost, moudrost

Anupātī (*sandhi* -a+ a- → -ā-; m. nom. sg. pdk. = *anupatin*) = následující příčinu, výsledek, důsledek

Vastu (n. pdk.) = věc, objekt, reálná substance, předmět

Śūnyo (m. nom. sg. pdk. = *śūnya*) = prázdnota, nic, bez ničeho

Vikalpaḥ (m. nom. sg. pdk. = *vikalpa*) = představa, halucinace, pochyby

Představy jsou založené (pouze) na slovech, bez odpovídajícího významu.

Abhāvapratyayāmbanā vṛttirnidrā ..10..

Abhāva (m. pdk. = *bhāva* + prefix *a-* = zápor, opak) = absence, neexistence, nestav

Pratyaya (*sandhi* -a+ā- → -ā-; m. pdk.) = přesvědčení, záměr, idea, koncept, základ, víra, důvěra. V *sāṃkhye* též intelligence, vědomí, porozumění.

Āmbanā (*sandhi* -a+ā- → -ā-; f. nom. sg. pdk. = *āmbana*) = založena na, setrávající na, podpora, udržující, základ

Vṛttiḥ (*sandhi* -ḥ+n- → -r; f. nom. sg. pdk. = *vṛtti*) = fluktuace, změna, aktivita

Nidrā (f. pdk.) = spánek, dřímota

Spánek je změnou (myslí, která) neobsahuje žádný vjem.

Anubhūtavīṣayāsampramoṣaḥ smṛtiḥ ..11..

Anubhūta (m. pdk.) = porozumění, vnímání, pochopení

Vīṣaya (*sandhi* -a+a- → -ā-; m. pdk.) = sféra aktivity, věc, cokoliv vnímatelné smysly

Asampramoṣaḥ (*sandhi* -a+a- → -ā-; m. nom. sg. pdk. = *sampramoṣa* + prefix *a-* = zápor, opak) = neztracené, nenechat volnost, neodnesené, neukradené

Smṛtiḥ (f. nom. sg. pdk. = *smṛti*) = vzpomínka, paměť, tradiční texty předávané ústní tradicí, uvědomění, vybavování si

Vzpomínky jsou (minulé) zkušenosti zadržené (myslí).

Abhyāsavairāgyābhyām tannirodhaḥ ..12..

Abhyāsa (m. pdk.) = praxe, opakované cvičení, disciplína, studium

Vairāgyābhyām (n. instr. du. pdk. = *vairāgya*) = nevášnivost (a), odpoutání (a), osvobození od světských tužeb (a)

Tad (*sandhi* -d+n- → n; ind.) = tam, na onom místě

Nirodhaḥ (m. nom. sg. pdk. = *nirodha*) = kontrola, omezení, ustanutí, zničení

Omezení těchto (změn myslí nastane skrze) praxi [*abhyāsa*] a odpoutání [*vairāgya*].

Tatra sthītau yatno'bhīyāsah ..13..

Tatra (ind.) = tam, na onom místě, v tom případě

Sthītau (f. loc. sg. pdk. = *sthiiti*) = zůstávat ve stavu, ve stálosti, v upoutání

Yatnaḥ (*sandhi* -h+a- → -o-; m. nom.sg. pdk. = *yatna*) = aktivita, úsilí, horlivost, energie

Abhyāsah (*sandhi* -h+a- → -o-; m. nom. sg. pdk. = *abhyāsa*) = praxe, opakované cvičení, disciplína, studium

Z těchto (dvou) je praxe [*abhyāsa*] úsilím (k získání) stálosti (beze změn myslí).

Sa tu dīrghakālanairantaryasatkārāsevito dṛḍhabhūmiḥ ..14..

Saḥ (*sandhi* -h+t- → -; m. nom. sg. pdk. = *tad*) = tamten

Tu (ind.) = ale, tehdy

Dīrgha (adj.) = dlouhý, vysoký, hluboký

Kāla (m. pdk.) = čas

Nairantarya (n. pdk.) = nepřerušování, pokračování, kompaktnost, blízké následování

Satkāra (*sandhi* -a+ā- → -ā-; n. pdk.) = péče, pozornost, úcta

Āsevitaḥ (*sandhi* -a+ā- → -ā-, -h+s- → -o-; m. nom. sg. pdk. = *āsevita*) = praktikování s pečlivostí, provádění s oddaností

Dṛḍha (m. pdk.) = upevněný, pevný, těsný

Bhūmiḥ (f. nom. sg. pdk. = *bhūmi*) = krok, stupeň, země, místo, situace

Tato (praxe se v nás) zakoření po pečlivém, dlouhodobém a nepřerušovaném provádění.

Dṛṣṭānuśravikaviṣayavitr̥ṣṇasya vaśīkārasaṃjñā vairāgyam ..15..

Dṛṣṭa (*sandhi* -a+a- → -ā-; m. pdk.) = viděné, pozorované, vnímané

Anuśravika (*sandhi* -a+a- → -ā-; m. pdk.) = na základě slyšeného, na základě tradice, odvozeno z Véd

Viśaya (m. pdk.) = sféra aktivity, věc, cokoli vnímatelné smysly

Vitr̥ṣṇasya (m. gen. sg. pdk. = *vitr̥ṣṇa*) = osvobození od tužeb, odpoutání

Vaśīkāra (m. pdk.) = podmanění, nadvláda, mistrovství

Saṃjñā (f. nom. sg. pdk. = *saṃjñā*) = souhlas, být v harmonii

Vairāgyam (n. nom. sg. pdk. = *vairāgya*) = nevášnivost, odpoutání, osvobození od světských tužeb

Odpoutání [*vairāgya*] (je) harmonický (stav) podmanění (myslí,) bez touhy po věcech, které jsme viděli či o nich zaslechli.

Tatparam puruṣakhyāterguṇavaiṭṣṇyam ..16..

Tad (*sandhi* -d+p- → t; n. nom. sg. pdk.= *tad*) = tamto

Param (n. nom. sg. pdk.= *para*) = nejvyšší, nejlepší, vrchní, vzdálený

Puruṣa (m. pdk.) = muž, člověk, nejvyšší Já, duše, duch. V *sāṃkhye* je definován jako inaktivní svědek.

Khyāter (f. abl. sg. pdk.= *khyāti*) = z vjemu, ze znalosti, z náhledu, z názoru, z ideí

Guṇa (m. pdk.) = kvalita, atribut, nit, vlákno. V *sāṃkhye* existují tři kvality hmotné přírody = *guny* = *sattva*, *rajas*, *tamas*

Vaiṭṣṇyam (n. nom. sg. pdk.= *vaiṭṣṇya*) = netečnost, nevšímavost, osvobození od žádostí

To (= odpoutanost [*vairāgya*] se stane) nejvyšší (,když) z poznání sama sebe (dosáhneme) netečnosti (ke) třem kvalitám hmotné přírody [*guṇa*] ¹.

Vitarkavicārānandāsmītarūpānugamāt samprajñātaḥ ..17..

Vitarka (m. pdk.) = uvažování, rozmyšlení, dedukce

Vicāra (*sandhi* -a+ā- → -ā-; m. pdk.) = přemítání, rozjímání, zkoumání, vyšetřování, kontemplanace, vhled

Ānanda (*sandhi* -a+ā- → -ā-; m. pdk.) = blaženost, radost, užívání

Asmitā (*sandhi* -a+a- → -ā-; f. pdk.) = jáství, egotismus, vědomí sama sebe

Rūpa (*sandhi* -a+a- → -ā-; n. pdk.) = forma, podoba, tvar

Anugamāt (*sandhi* -a+a- → -ā-; m. abl. sg. pdk.= *anugama*) = z následování, z přicházení po, z doprovázení

Samprajñātaḥ (m. nom. sg. pdk.= *samprajñāta*) = s vědomím, poznáváním, rozlišováním, se správným poznáním

Vědomé (*samādhi*) [*samprajñāta*] (je) doprovázeno uvažováním [*vitarka*], vhladem [*vicāra*], blahem [*ānandā*] a vědomím sebe sama [*asmitā*].

Virāmapratyayābhyāsapūrvāḥ saṃskāraśeṣo'nyāḥ ..18..

Virāma (m. pdk.) = konec, ustání, skončení

Pratyaya (*sandhi* -a+a- → -ā-; m. pdk.) = přesvědčení, záměr, idea, koncept, základ, víra, důvěra. V *sāṃkhye* též inteligence, vědomí, porozumění

Abhyāsa (*sandhi* -a+a- → -ā-; m. pdk.) = praxe, opakované cvičení, disciplína, studium

Pūrvāḥ (m. nom. sg. pdk. *pūrvā*) = předchozí, předešlý, dřívější

Saṃskāra (m. pdk.) = otisk v podvědomí zanechaný vjemem či činností, latentní tendence mysli

Śeṣaḥ (*sandhi* -ḥ+a- → o; m. nom. sg. pdk.= *śeṣa*) = zbytek, zůstatek, přebytek

Anyāḥ (m. nom. sg. pdk.= *anya*) = jiný, rozdílný

Další (*samādhi* [*asamprajñāta*], kde mysl) stále obsahuje zbytky latentních vjemů [*saṃskāra*], následuje praxi [*abhyāsa*] idey zastavení (mysli).

Bhavapratyayo videhaprakṛtilayānām ..19..

Bhava (m. pdk.) = bytí, existence, stávat se, počátek, narození

Pratyayaḥ (*sandhi* -ḥ+v- → o; m. nom. sg. pdk.= *pratyaya*) = přesvědčení, záměr, idea, koncept, základ, víra, důvěra. V *sāṃkhye* též inteligence, vědomí, porozumění

Videha (m. pdk.) = bez těla, nehmotný, netělesný, zemřelý, nebeské bytosti

Prakṛti (f. pdk.) = aktivní aspekt reality, prvotní substance, originální či přirozená forma

Layānām (m. gen. pl. pdk.= *laya*) = roztálených, rozpuštěných, absorbovaných, zmizelých, splynutých

(I u) odtělesněných [*videha*] (a) splynutých s přírodou [*prakṛtilaya*] (, kteří již dosáhli

Asamprajñāta samādhi, existuje) tendence (k) bytí [*bhava*] (, pocházející

z nezničených *saṃskār*) .

---

¹ Kvality hmotné přírody [*guny*] jsou tři. *Sattva*, kvalita dobra a čistoty. *Rajas*, kvalita vášně a aktivity. *Tamas*, kvalita nevědomosti a nečinnosti.

Śraddhāvīryasmṛtisamādhiprajñāpūrvaka itareṣām ..20..

Śraddhā (f. pdk.) = víra, důvěra

Vīrya (n. pdk.) = energie, síla, chrabrost

Smṛti (f. pdk.) = vzpomínka, paměť, tradiční texty předávané ústní tradicí, uvědomění, vybavování si

Samādhi (m. pdk.) = ponoření, dávat dohromady, spojování, splnutí, dovršení, celek

Prajñā (f. pdk.) = moudrost, znalost, vhled, rozlišování, poznání

Pūrvakaḥ (*sandhi* -aḥ+i- → - -; m. nom. sg. pdk. = *pūrvaka*) = předcházený či doprovázený něčím, zakládající se na

Itareṣām (m. gen. pl. pdk. = *itara*) = jiných, rozdílných

(U) ostatních předchází [*asamprajñāta samādhi*] víra [*śraddha*], síla [*vīrya*], uvědomění [*smṛti*], (vědomé) splnutí [(*samprajñāta*) *samādhi*] (a) poznání [*prajñā*].

2

Tīvrasaṃvegānāmāsannaḥ ..21..

Tīvra (m. pdk.) = silný, intenzivní, naléhavý

Samvegānām (m. gen. pl. pdk. = *saṃvega*) = houževnatost, výdrž, ohodlání, vehemenci

Āsannaḥ (m. nom. sg. pdk. = *āsanna*) = blízký, bezprostřední, posazený

(Ti, kteří praktikují s) velkým nasazením, jsou blízko (splnutí [*samādhi*]).

Mṛdumadhyādhimātratvāttato'pi viśeṣaḥ ..22..

Mṛdu (m. pdk.) = jemnost, měkkost, slabost

Madhya (*sandhi* -a+a- → -ā-; m. pdk.) = střed, průměrnost

Adhimātratvāt (*sandhi* -a+a- → -ā-; m. abl. sg. pdk. = *adhimātratva*) = ze síly, z intenzity

Tataḥ (*sandhi* -aḥ+a- → o ; ind.) = tudíž, z toho, tímto

Api (ind.) = též, vskutku, velmi

Viśeṣaḥ (m. nom. sg. pdk. = *viśeṣa*) = rozdílnost, zvláštnost, specialita

Rozdíly (v tom jak daleko jsme od splnutí [*samādhi*]) vskutku (vyplívají) z toho (jak intenzivní je praxe, zda je) slabá, střední nebo usilovná.

Īśvarapraṇidhānādvā ..23..

Īśvara (m. pdk.) = Bůh, nejvyšší duše, pán, mistr, schopný něčeho,

Praṇidhānād (m. abl. sg. pdk. = *praṇidhāna*) = z oddanosti, z pozornosti k, z upnutí, z hluboké religiózní meditace, ze silné žádosti, z abstraktní kontemplace

Vā (ind.) = nebo

Nebo (též může být dosaženo splnutí [*samādhi*]) oddaností Bohu [*īśvara*].

---

² Z víry je zplozena síla ke konání, která musí být usměrněna stálým uvědomováním si objektu koncentrace, které přeroste ve vědomé *samādhi*, ze kterého vyvstane poznání mezi skutečným a podmíněným.

Kleśakarmavipākāśayairaparāmrṣtaḥ puruṣaviśeṣa īśvaraḥ ..24..

Kleśa (m. pdk.) = utrpení, soužení, trápení, neduh, strast

Karma (n. pdk.) = čin, akce, práce. Později je termínovnímán jako osud vytvořený na základě našich rozhodnutí a činností.

Vipāka (*sandhi* -a+ā- → -ā-; m. pdk.) = uzrání, dozrání, výsledek, efekt, důsledek

Āśayair (*sandhi* -a+ā- → -ā-; m. instr. pl. pdk.= *āśaya*) = sklad, zásoby, rovnováha plodů předchozích akcí, místo spočinutí

Aparāmrṣtaḥ (m. nom. sg. pdk.= *aparāmrṣta*) = nedotčen, nepstížen

Puruṣa (m. pdk.) = muž, člověk, nejvyšší Já, duše, duch. V *sāṃkhye* je definován jako inaktivní svědek.

Viśeṣa (m. pdk.) = = rozdílnost, zvláštnost, specialita

Īśvaraḥ (m. nom. sg. pdk.= *īśvara* .) = Bůh, nejvyšší duše, pán, mistr, schopný něčeho

Bůh [īśvara] (je) speciální duše [puruṣa] nedotčena utrpením [kleśa], činy [karma] (a jejich) následky.

Tatra niratiśayaṃ sarvajñabījam ..25..

Tatra (ind.) = tam, na onom místě, v tom případě

Niratiśayaṃ (n. nom. sg. pdk.= *niratiśaya*) = nepřekonaný, absolutní, bez rovného

Sarva (n. pdk.) = vše, všichni, celost, úplnost

Jñā (m. pdk.) = znalost, vědění, porozumění

Bījam (n. nom. sg. pdk.= *bīja*) = semeno, zárodek, počátek

V něm (= Bohu [īśvara]) (je) nepřekonatelný zárodek vševědoucnosti.

(Sa eṣaḥ)³ pūrveṣāmapī guruḥ kālenānavacchedāt ..26..

Saḥ (*sandhi* -h+t- → -; m. nom. sg. pdk.= *tad*) = tamten

Eṣaḥ (m. nom. sg. pdk.= *etad*) = tenhle, ten, tuten

Pūrveṣām (m. gen. pl. pdk.= *pūrva*) = předchozích, předešlých, dřívějších

Api (ind.) = též, vskutku, velmi

Guruḥ (m. nom. sg. pdk.= *guru*) = učitel, vážená osoba

Kālena (m. instr. sg. pdk.= *kāla*) = časem

Anavacchedāt (m. abl. sg. pdk.= *anavaccheda*) = z neomezenosti, z nerozdělenosti

(Vzheledem k jeho) neomezenosti časem, (Bůh [īśvara] je) vskutku učitelem [guru] předchozích (učitelů).

Tasya vācakaḥ praṇavaḥ ..27..

Tasya (m. gen. sg. pron.= *tad*) = něj, něho, tamtoho

Vācakaḥ (m. nom. sg. pdk.= *vācaka*) = mluvení, říkání, vyjadřování, znamenající

Praṇavaḥ (m. nom. sg. pdk.= *praṇava*) = posvátná slabika AUM

Slabika AUM [prāṇava] (je slovo, které) ho (= Bohu [īśvara])označuje.

Tajjapastadarthabhāvanam ..28..

Tad (*sandhi* -d+j- → -j; n. nom. sg. pdk.= *tad*) = tamto

Japas (m. nom. sg. pdk.= *japa*) = opakování šeptem, mumlání

Tad (n. nom. sg. pdk.= *tad*) = on, ona, to

Artha (m. nebo n. pdk.) = účel, záměr, smysl, cíl, význam

Bhāvanam (n. nom. sg. pdk.= *bhāvana*) = způsobující bytí, projevení, představa, koncepce, meditace

To (= slabika AUM by měla být) recitována opakovaně, (s) ideou jejího významu.

---

³ Některé překlady uvádí sūtru bez úvodního *Sa eṣaḥ*.

Tataḥ pratyakcetanādhigamo'pyantarāyābhāvaśca ..29..

Tataḥ (ind.) = tudíž, z toho, tímto

Pratyak (m. pdk.) = vnitřek, otočený zpět či dovnitř

Cetanā (*sandhi* -a+ā- → -ā-; f. pdk.) = vědomí, porozumění, smysl, inteligence

Adhigamaḥ (*sandhi* -a+ā- → -ā-, -ḥ+a- → -o-; m. nom. sg. pdk.= *adhigama*) = mistrovství, dosažení, studium, znalost

Apī(*sandhi* - ḥ+a- → -o-; ind.) = též, vskutku, velmi

Antarāya (*sandhi* -a+a- → -ā-; m. pdk.) = překážka, intervence

Abhāvaś (*sandhi* -a+a- → -ā-, -aḥ+c- → -ś; m. nom. sg. pdk.= *bhāva* + prefix *a-* = zápor, opak) = absence, neexistence, nestav

Ca (ind) = a, též, oba, také

Tímto (= praxí, opakováním AUM) se vědomí obrátí dovnitř a překážky [*antarāya*] (jsou) odstraněny.

Vyādhistyānaśaṃśayapramādālasyaāvīratibhrāntidarśanālabdhabhūmikativānavasthitavāni cittavikṣepāste'ntarāyāḥ ..30..

Vyādhī (m. par) = nemoc, choroba, porucha

Styāna (m. pdk.) = otupělost, rigidita, hustota, lenost, apatie

Śaṃśaya (m. pdk.) = pochyby, váhání, nejistota

Pramāda (*sandhi* -a+ā- → -ā-; m. pdk.) = nedbalost, ledabylost, šílenství

Ālasya (*sandhi* -a+ā- → -ā-; n. pdk.) = lenost, nečinnost, apatie

Avīrati (f. pdk.) = smyslnost, požitkářství, holdování, nestřídmost

Bhrānti (f. pdk.) = falešný, špatný, chybný, mylný, klamný

Darśana (*sandhi* -a+a- → -ā-; m. pdk.) = pohled, pozorování, porozumění, vnímání

Alabdha (*sandhi* -a+a- → -ā-; m. pdk.) = neobdržený, nezískaný

Bhūmikatva (*sandhi* -a+a- → -ā-; n. pdk.) = úroveň, místo

Anavasthitavāni (*sandhi* -a+a- → -ā-; n. nom. pl. pdk.= *navasthitatva*) = nestálost, nestabilita

Citta (n. pdk.) = mysl, inteligence, obsah vědomí, vědomí

Vikṣepāḥ (*sandhi* -ḥ+t- → -ś; m. nom. pl. pdk.= *vikṣepa*) = rozptýlení, mentální rozrušení, disperze

Te (m. nom. pl. pron.= *tad*) = tamti

Antarāyāḥ (*sandhi* -e+a- → -; m. nom. pl. pdk.= *antarāya*) = překážka, intervence

Nemoc, otupělost, pochyby, nedbalost, lenost, touhy po prožitcích, milné vnímání, neschopnost dosáhnout vyšších stavů a nestálost obsahu vědomí jsou tyto překážky [*antarāya*].

Duḥkhadaurmanasyāṅgamejayatvaśvāsapraśvāsā vikṣepasahabhavaḥ ..31..

Duḥkha (n. pdk.) = bolest, smutek, nespokojenost, těžkosti

Daurmanasya (*sandhi* -a+a- → -ā-; n. pdk.) = zoufalství, deprese

Aṅgam (*sandhi* -a+a- → -ā-; n. nom. sg. pdk.= *aṅga*) = končetina, člen, úd, tělo

Ejayatva (m. pdk.) = nestálost, třes, chvění

Śvāsa (m. pdk.) = nádech

Praśvāsāḥ (m. nom. pl. pdk.= *praśvāsa*) = výdech

Vikṣepa (m. pdk.) = rozptýlení, mentální rozrušení, disperze

Sahabhavaḥ (m. nom. sg. pdk.= *sahabhava*) = jsoucí spolu, doplněk

Bolest, deprese, třes končetin a nerytmické dýchání doprovází rozptýlení [*vikṣepa*] (mysli)

Tatpratiṣedhārthamekatattvābhyaṣaḥ ..32..

Tad (sandhi -d+p- → -t; ind.) = tam, na onom místě

Pratiṣedha (sandhi -a+a- → -ā-; m. pdk.) = zamezení, zabránění, působící proti

Artham (sandhi -a+a- → -ā-; n. nom. sg. = *artha*) = účel, záměr, smysl, cíl, význam

Eka (m. pdk.) = jeden, samotný, osamělý

Tattva (sandhi -a+a- → -ā-; n. pdk.) = věc, princip, esence, základní vlastnost

Abhyāsaḥ (sandhi -a+a- → -ā-; m. nom. sg. pdk. = *abhyāsa*) = praxe, opakované cvičení, disciplína, studium

**(Za) účelem odstranění (těchto rozptýlení by jogín měl provádět) praxi [*abhyāsa*]
(koncentrace) na jeden princip [*tattva*].**

Maitrīkaruṇā muditopekṣāṇāṃ sukhaduḥkhaḥpunyāpunya viṣayāṇāṃ bhāvanātaścittaprasādanam ..33..

Maitrī (f. pdk.) = přátelství, benevolence

Karuṇā (f. pdk.) = soucit, slitování, lítost

Muditā (sandhi -ā+u- → -o-; f. pdk.) = radost, potěšení

Upekṣāṇāṃ (f. gen. pl. pdk. = *upekṣā*) = vyrovnanost, rovnováha, trpělivost, výdrž, přehlížení, lhostejnost

Sukha (n. pdk.) = potěšení, štěstí, lehkost, příjemnost, ctnost

Duḥkha (n. pdk.) = bolest, smutek, nespokojenost, těžkosti

Punya (sandhi -a+a- → -ā-; n. pdk.) = ctnost, správnost, zásluha, dobrota

Apunya (sandhi -a+a- → -ā-; n. pdk.) = absence ctnosti, zlo

Viṣayāṇāṃ (m. gen. pl. pdk. = *viṣaya*) = sféra aktivity, věc, cokoliv vnímatelné smysly

Bhāvanātas (sandhi -h+c- → -ś-; f. pdk. = *bhāvanā* + sufix -*tas* značící původ ze) = z kultivace, produkující, projektující

Citta (n. pdk.) = mysl, inteligence, obsah vědomí, vědomí

Prasādanam (n. nom. sg. pdk. = *prasādana*) = pročištění, proja snění, vyčištění

Z kultivace (rozpoložení) přátelství vůči šťastným, soucitu k nešťastným, potěšení k ctnostným a neutrálního postoje k nectnostným se obsah vědomí [*citta*] pročistí.

Pracchardana vidhāraṇābhyaṃ vā prāṇasya ..34..

Pracchardana (n. pdk.) = vypuzení, výdech, zvracení

Vidhāraṇābhyaṃ (m. instr. du. pdk. = *vidhāraṇa*) = zádrž (a), kontrolou (a), potlačení (a), omezením (a)

Vā (ind.) = nebo

Prāṇasya (m. gen. sg. pdk. = *prāṇa*) = dechu, života, životní energie

Nebo (též zamezíme změnám mysli) skrze výdech a zádrž dechu (kontrolu prány).

Viṣayavatī vā pravṛttir utpannā manasaḥ sthitinibandhanī ..35..

Viṣayavatī (pdk. = *viṣaya* + suffix *vatī* označující přivlastněné přídavné jméno) = sféra aktivity, věc, cokoliv vnímatelné smysly

Vā (ind.) = nebo

Pravṛttir (f. nom. sg. pdk. = *pravṛtti*) = aktivita, funkce, manifestace, praxe

Utpannā (f. nom. sg. pdk. = *utpannā*) = povstaný, narozený, vytvořený

Manasaḥ (n. gen. sg. pdk. = *manas*) = mysl, orgánu vnímání

Sthiti (f. pdk.) = zůstat ve stavu, stálost, upoutání

Nibandhanī (m. nom. sg. pdk. = *nibandhana*) = držet, vázat, pouto, být závislý

Či zklidnění mysli (může být dosaženo pozorováním) vyvstalých smyslových vjemů.

Viśokā vā jyotiṣmatī ..36..

Viśokā (f. nom. sg. pdk.= *viśoka*) = bez bolesti, bez zármutku

Vā (ind.) = nebo

Jyotiṣmatī (n. pdk.= *jyotiṣ* + sufix *matī* označující přivlastněné přídavné jméno) = ozáření, světlo, jas

Či (mysl může být kontrolována skrze koncentraci na) světlo, bez zármutku.

Vītarāgaviṣayaṃ vā cittam ..37..

Vīta (m. pdk.) = volný, propuštěný, odešlý, zmizelý

Rāga (m. pdk.) = připoutanost, vášeň, láska, touha

Viṣayaṃ (n. nom. sg. pdk.= *viṣaya*) = sféra aktivity, věc, cokoliv vnímatelné smysly

Vā (ind.) = nebo

Cittam (n. nom. sg. pdk.= *citta*) = mysl, inteligence, obsah vědomí, vědomí

Či (ustanutí nastane skrze orientaci) obsahu vědomí [*citta*] na odpoutanou bytost.

Svapnanidrājñānāmbanam vā ..38..

Svapna (m. pdk.) = sen, spánek, podvědomí

Nidrā (f. pdk.) = spánek, dřímota

Jñāna (*sandhi* -a+ā- → -ā-; n. pdk.) = poznání, porozumění, znalost, moudrost

Āmbanam (*sandhi* -a+ā- → -ā-; n. nom. sg. pdk.= *āmbana*) = založena na, setrvávající na, podpora, udržující, základ

Vā (ind.) = nebo

Či (ustanutí nastane skrze) porozumění spánku a snům.

Yathābhimatadhyānādvā ..39..

Yathā (*sandhi* -ā+a- → -ā-; ind.) = jako, takovýmto způsobem

Abhimata (*sandhi* -ā+a- → -ā-; m. pdk.) = přání, touha, láska

Dhyānād (m. abl. sg. pdk.= *dhyāna*) = meditace

Vā (ind.) = nebo

Či (ustanutí nastane skrze) meditací [*dhyāna*] (dle svého) přání.

Paramāṇuparamamahattvānto'sya vaśīkārah ..40..

Parama (*sandhi* -a+a- → -ā-; m. pdk.) = nejvíc, nejzazší

Aṇu (*sandhi* -a+a- → -ā-; m. pdk.) = malý, nepatrný, drobný

Mahattva (*sandhi* -a+a- → -ā-; n. pdk.) = velký, obrovský

Antaḥ (*sandhi* -a+a- → -ā-, -h+a- → -o-; m. nom. sg. pdk.= *anta*) = konec, limit, hranice

Asya (*sandhi* -h+a- → -o-; m. gen. sg. pron.= *tad*) = něho, tamtoho, něj

Vaśīkārah (m. nom. sg. pdk.= *vaśīkāra*) = mistrovství, podmanění, nadvláda

Jeho mistrovství (, když dosáhl ustanutí, sahá od) nejmenšího (atomu až po) nekonečné (vzdálenosti).

*Kṣīṇavr̥tterabhijātasyeva maṇergrahīṭṭgrahaṇagrāhyeṣu
tatsthatadañjanatāsamāpattiḥ ..41..*

Kṣīṇa (m. pdk.) = zredukovaný, snížený, ubývající, zničený, ztracený, onošený

Vr̥tter (f. gen. sg. pdk.= *vr̥tti*) = fluktuace, změny, aktivity

Abhijātasya (*sandhi* -a+i- → -e-; m. gen. sg. pdk.= *abhijāta*) = drahocného, vznešeného, pohledného, dobře zrozeného

Iva (*sandhi* -a+i- → -e-; ind.) = jako, jakoby

Maṇer (m. gen. sg. pdk.= *maṇi*) = klenotu, drahokamu, křišťálu, perly

Grahīṭṭ (m. pdk.) = poznávající, zažívající

Grahaṇa (m. pdk.) = poznání, zažívání

Grāhyeṣu (m. loc. pl. pdk.= *grāhya*) = poznávaném, zažívaném

Tad (*sandhi* -d+s- → -t; ind.) = tam, na onom místě

Stha (m. pdk.) = stání, zůstávání

Tad (ind.) = tam, na onom místě

Añjanatā (f. nom. sg. pdk.= *añjanatā*) = manifestace, projevení, projasnění

Samāpattiḥ (f. nom. sg. pdk.= *samāpatti*) = jednota, spojení, padající do stavu, stávající se

(Po) oslabení změn [*vr̥tti*] (mysli, lze přirovnat mysl) ke klenotu (,který) jako (průzračný) krystal, (nabývá podobu pozorovaného v pravé podobě, a zde dochází k) prolnutí poznávajícího, poznávaného (a procesu) poznávání.

Tatra śabdārthajñānavikalpaiḥ saṃkīrṇā savitarkā samāpattiḥ ..42..

Tatra (ind.) = tam, na onom místě, v tom případě

Śabda (*sandhi* -a+a- → -ā-; m. pdk.) = slovo, zvuk, tón, řeč

Artha (*sandhi* -a+a- → -ā-; m. nebo n. pdk.) = účel, záměr, smysl, cíl, význam

Jñāna (n. pdk.) = poznání, porozumění, znalost, moudrost

Vikalpaiḥ (m. instr. pl. pdk.= *vikalpa*) = představa, halucinace, pochyby

Saṃkīrṇā (f. nom. sg. pdk.= *saṃkīrṇa*) = slít, zmixovat, zaměnit, pomíchat

Savitarkā (f. nom. sg. pdk.= *vitarka* + prefix *sa* = *s*) = s uvažováním, s rozmyšlením, s dedukcí

Samāpattiḥ (f. nom. sg. pdk.= *samāpatti*) = jednota, spojení, padající do stavu, stávající se

„Jednota s uvažováním“ [*savitarka samāpatti*] je stav vědomí, kde je vjem stále spojen s (pozorováním) věci, slovem (referujícím o věci) či myšlenkou (na věc)(a tyto tři nejsou rozlišeny).

Smṛtipariśuddhau svarūpaśūnyevārthamātranirbhāsā nirvitarkā ..43..

Smṛti (f. pdk.) = vzpomínka, paměť, tradiční texty předávané ústní tradicí, uvědomění, vybavování si

Pariśuddhau (m. loc. sg. pdk.= *pariśuddhi*) = úplně očištět, pročištění, smytí, osvobození

Sva (ind.) = vlastní

Rūpa (n. pdk.) = forma, podoba, tvar

Śūnyā (*sandhi* -ā+i- → -e-; f. nom. sg. pdk.= *śūnya*) = prázdnota, nic, bez ničeho

Iva (*sandhi* -ā+i- → -e-; -a+a- → ā; ind.) = jako, jakoby

Artha (*sandhi* -a +a- → ā; m. či n. pdk.) = účel, záměr, smysl, cíl, význam

Mātra (m. pdk.) = pouze, zcela, míra, velikost, trvání

Nirbhāsā (f. nom. sg. pdk.= *nirbhāsa*) = září, je osvětlena, je zřejmá

Nirvitarkā (f. nom. sg. pdk.= *vitarka* + prefix *nir-* = od, vzdálený, bez) = uvažování, rozmyšlení, dedukce

(*Samādhi*) „bez uvažování“ [*nirvitarka*] (nastává tehdy, když) očištění od vzpomínek, jakoby zbavení vlastní podoby, (začne být) smysl (všeho) zřejmý.

Etayaiva savicārā nirvicārā ca sūkśmaviṣayā vyākhyātā ..44..

Etayā (sandhi -ā+e→ -ai-; f. instr.sg. pdk.= *etad*) = touto, (za pomoci) ní

Eva (sandhi -ā+e→ -ai-; ind.) = jen, tento, vskutku, stejný

Savicārā (f. nom. sg. pdk.= *vicāra* + prefix *sa-* = s) = s přemítáním, s rozjímáním, se zkoumáním, s vyšetřováním, s kontemplací, s vhladem

Nirvicārā (f. nom. sg. pdk.= *vicāra* + prefix *nir-* = od, vzdálený, bez) = bez přemítání, bez rozjímání, bez zkoumání, bez vyšetřování, bez kontemplace, bez vhladu

Ca (ind.) = a, též, oba, také

Sūkśma (m. pdk.) = jemný, tenký, malý

Viṣayā (f. nom. sg. pdk.= *viṣaya*) = sféra aktivity, věc, cokoliv vnímatelné smysly

Vyākhyātā (f. nom. sg. pdk.= *vyākhyāta*) = vysvětlení, podrobnosti

Takto obdobně (jsou) vysvětleny *savicārā* a *nirvicārā* (*samādhi*), (pro meditaci užívající) jemnější objekty.

Sūkśmaviṣayatvaṃ cālīṅgaparyavasānam ..45..

Sūkśma (m. pdk.) = jemný, tenký, malý

Viṣayatvaṃ (n. nom. sg. pdk.= *viṣaya* + sufix *-tva* = indukující přirozenost něčeho) = sféra aktivity, věc, cokoliv vnímatelné smysly

Ca (sandhi -a +a→ ā; ind.) = a, též, oba, také

Alīṅga (sandhi -a +a→ ā; n. pdk.= *līṅga* + prefix *a-* označující zápor) = bez znaku, neoznačené, norozlišené, nemanifestované

Paryavasānam (n. nom. sg. pdk.= *paryavasāna*) = konec, ukončení, závěr

Jemnější objekty končí u nerozlišeného (to je ve stavu, kde jsou guny úplně smíšený v rovnováze).

Tā eva sabījaḥ samādhiḥ ..46..

Tāḥ (sandhi -ḥ+t- → -;-; f. nom. pl. pdk.= *tad*) = tamty

Eva (ind.) = jen, tento, vskutku, stejný

Sabījaḥ (m. nom. sg. pdk.= *bīja* + prefix *sa-* = s) = se semenem, s jádrem, se zdrojem

Samādhiḥ (m. nom.sg. pdk.= *samādhi*) = ponoření, dávat dohromady, spojování, splynutí, dovršení, celek

Ty (= *savicārā*, *nirvicārā*, *savitarka* a *nirvitarka*), které byly vysvětleny dosud jsou (*samādhi*) se semenem [*sabīja*] (odkud se člověk stále může vrátit).

Nirvicāravaiśāradye'dhyātmaprasādaḥ ..47..

Nirvicāra (f. nom. sg. pdk.= *vicāra* + prefix *nir-* = od, vzdálený, bez) = bez přemítání, bez rozjímání, bez zkoumání, bez vyšetřování, bez kontemplace, bez vhladu

Vaiśāradye (n. loc.sg. pdk.= *vaiśārada*) = zkušenost v, posílená forma, mistorvsrví v, jasnost intelektu

Adhyātma (n. pdk.) = nejvyšší duch, nejnítěnější já

Prasādaḥ (m. nom. sg. pdk.= *prasāda*) = klid, jas, objasnění, čistota

Se zkušenostmi *Nirvicāra* (*samādhi*) se rozjasní naše nejnítěnější Já [*adhyātma*].

Ṛtaṃbharā tatra prajñā ..48..

Ṛtaṃ (n. nom. sg. pdk.= *ṛta*) = pravda, zákon, pravidlo, správný, přiměřený, hrdinský, čestný

Bharā (f. nom. sg. pdk.= *bhara*) = nosit, dopravit

Tatra (adv.) = tam, na onom místě, v tom případě

Prajñā (f. nom. sg. pdk.= *prajñā*) = moudrost, znalost, vhlad, rozlišování, poznání

(Toto) poznání [*prajñā*] (nejnítěnějšího Já) přináší (absolutní) pravdu.

Śrutānumānaprajñābhyāmanyaviṣayā viśeṣārthatvāt ..49..

Śruta (m. pdk.) = tradice, to co je slyšené, předané mezi věky

Anumāna (m. pdk.) = dedukce, rozjímání, odvození

Prajñābhyām (f. abl. du. pdk.= *prajñā*) = z poznání obou, ze znalosti dvou, z hledu do dvou, z rozlišování dvou

Anyā (m. pdk.) = jiný, rozdílný

Viṣayā (f. nom. sg. pdk.= *viṣaya*) = sféra aktivity, věc, cokoli vnímatelné smysly

Viśeṣa (m. pdk.) = rozdílnost, zvláštnost, specialita

Arthatvāt (m. abl. sg. pdk.= *artha* + sufix *-tva* = indikující přirozenost něčeho) = kvůli cíli, vzhledem k účelu

Oproti poznání [*prajñā*] (získanému skrze) tradici [*śruta*] a logické uvažování [*anumāna*], (se znalost nejnítěrnějšího Já) liší vzhledem (ke svému rozdílnému) cíli.

Tajjaḥ saṃskāro 'nyasaṃskārapratibandhī ..50..

Tad (*sandhi* -d+j- → -j; n. nom. sg. pdk.= *tad*) = tamto

Jaḥ (m. nom. sg. pdk.= *ja*) = narozený, stvořený, způsobený, připravený, vyrůstající

Saṃskārah (m. nom. sg. pdk.= *saṃskāra*) = otisk v podvědomí zanechaný vjemem či činností, latentní tendence mysli

Anyā (m. pdk.) = jiný, rozdílný

Saṃskāra (m. pdk.) = otisk v podvědomí zanechaný vjemem či činností, latentní tendence mysli

Pratibandhī (m. nom. sg. pdk.= *pratibandhin*) = zabraňovat, překážet, rušit, ztěžovat

Toto (poznání nejnítěrnějšího Ja) vytvoří otisk v podvědomí [*saṃskāra*], který ruší ostatní otisky v podvědomí [*saṃskāra*].

Tasyāpi nirodhe sarvanirodhānnirbījaḥ samādhiḥ ..51..

Tasyā (m. gen. sg. pron.= *tad*) = něj, něho, tamtoho

Api (ind.) = též, vskutku, velmi

Nirodhe (m. loc. sg. pdk.= *nirodha*) = v kontrole, v omezení, v ustanutí, ve zničení

Sarva (m. pdk.) = vše, všechno, veškeré

Nirodhāt (m. abl. sk. pdk.= *nirodha*) = v kontrole, v omezení, v ustanutí, ve zničení

Nirbījaḥ (m. nom. sg. pdk.= *bīja* + prefix *nir-* = bez) = bez semena, bez jádra, bez zdroje

Samādhiḥ (m. nom. sg. pdk.= *samādhi*) = ponoření, dávat dohromady, spojování, splynutí, dovršení, celek

Po odstranění i této (poslední) *saṃskāry* (ustanou veškeré pochody vědomí = *cittavṛtti*) dosáhneme *samādhi* bez „semene“ [*nirbīja*].

II. Sādhanapādaḥ (O praxi)

Tapahsvādhyāyeśvarapraṇidhānāni kriyāyogaḥ ..1..

Odríkáni [tapas], studium (sebe a písem) [svādhyāya] a pozornost k Bohu [īśvarapraṇidhāna] (tvoří) jógu činu (neboli praktickou část jógy) [kriyāyoga].

Samādhībhāvanārthaḥ kleśatanūkaraṇārthaśca ..2..

(Kriyayoga by měla být praktikována) za účelem dosažení samādhi a zeslabení příčin utrpení [kleśa].

Avidyāsmitārāgadveṣābhīniveśāḥ kleśāḥ ..3..

Nevědomost, jáství (egoismus), připoutanost, odpor a strach ze smrti jsou příčiny utrpení [kleśa].

Avidyākṣetramuttareṣāṃ prasuptatanuvicchinodārāṇām ..4..

Nevědomost je pole (na kterém se nacházejí ostatní kleši a to ve stavu) spícím, zeslabeném, proměnlivém či aktivním.

Anityāśuciduḥkhānātmasu nityaśucisukhātmakhyātiravidyā ..5..

Nevědomost [avidyā] je považování pomíjejícího, nečistého, nepříjemného, ne Já za věčné, čisté, příjemné a Já [ātman] (= naše vnitřní podstata).

Dṛgdarśanaśaktyorekātmatevāsmitā ..6..

Jáství [asmitā] je zdánlivé ztotožnění viděného [darśana] a vidoucího (pozorovatele) [dṛg].

Sukhānuśayī rāgaḥ ..7..

Příjemné [sukha] je doprovázeno potěšením [rāga].

Duḥkhānuśayī dveṣaḥ ..8..

Nepříjemné [duḥkha] je doprovázeno odporem [dveṣa].

Svarasavāhī viduṣo'pi tathārūḍho'bhīniveśaḥ ..9..

Intuitivní strach ze smrti [abhīniveśa] provází i moudré.

Te pratiprasavaheyāḥ sūkṣmāḥ ..10..

V jemnějším (stavu jsou příčiny utrpení [*kleśa*]) odstranitelné involucí (návratem od projeveného k neprojevenému).

Dhyānaheyāstadvṛttayaḥ ..11..

Změny [*vṛtti*] (mysli pocházející z příčin utrpení [*kleśa*]) jsou odstranitelné meditací [*dhyāna*].

Kleśamūlaḥ karmāśayo dṛṣṭādrṣṭajanmavedanīyaḥ ..12..

Příčiny utrpení [*kleśa*] jsou kořenem [*mūla*] uložené karmy, zažívnané ve viděném (= v tomto) a neviděném (= budoucím) zrození.

Sati mūle tadvipāko jātyāyurbhogāḥ ..13..

Dokud kořen [*mūla*] (příčin utrpení [*kleśa*] žije), plodí druhy zrození, život [*ayur*] a zažívání [*bhoga*].

Te hlādaparitāpaphalāḥ puṇyāpuṇyahetuvāt ..14..

Tyto (druhy zrození, život, zažívání) mají za svůj plod smutek či radost (v závislosti na) zásluhách či prohřešcích.

Pariṇāmatāpasamṣkāraduḥkhairguṇavṛttivirodhācca duḥkhameva sarvaṃ vivekinaḥ ..15..

Osoby s rozlišováním [*viveka*] považují vše za bolestivé vzhledem k (neustálým) změnám a otiskům v mysli [*saṃskāra*], konfliktu mezi změnami mysli [*vṛtti*] a třemi konstituenty materiálního projevu (*sattva*, *rajas*, *tamas*) [*guṇa*].

Heyaṃ duḥkhamanāgatam ..16..

Nepříjemnosti [*duḥkha*], (které) mají nastat, (by měli být) odvráceny.

Draṣṭṛdrśyayoḥ saṃyogo heyahetuḥ ..17..

Spojení [*saṃyoga*] mezi pozorovatelem a viděným je zdrojem (toho, co bychom měli) překonat.

Prakāśakriyāsthitiśīlaṃ bhūtenḍriyātmakaṃ bhogāpavargārthaṃ drśyam ..18..

Viděné má vlastnosti světla, aktivity a stálosti (= *sattva*, *rajas*, *tamas*), jeho přirozeností jsou elementy a smyslové orgány, jejichž cílem je zažívání [*bhoga*] a osvobození [*apavarga*]

Viśeṣāviśeṣaliṅgamātrāliṅgāni guṇaparvāṇi ..19..

Konstituenty materiálního projevu [*guṇa*] (se vyskytují ve stavu) rozlišeném (e.g. tělo, příroda), nerozlišeném (e.g. jáství), se znakem (ještě jemnější stav, ve kterém převažuje kvalita dobra = *mahat*) a beze znaku (neprojevená hmota, v momentu vyrovnání *gun*).

Draṣṭā dṛṣimātraḥ śuddho'pi pratyayānupaśyaḥ ..20..

Pozorovatel je čistým vědomím, navzdory této (skutečnosti), vnímá koncepty (myslí).

Tadartha eva dṛśyasyātmā ..21..

Viděné existuje pouze z důvodu transcendentálního Já [*ātma*]

Kṛtārthaṃ prati naṣṭamapyanaṣṭaṃ tadanyasādhāraṇatvāt ..22..

Ačkoliv (viděné) přestane (existovat) pro toho, jehož cíl byl naplněn, nepřestane existovat pro ostatní (= neosvícené) (jelikož vnímání) je společným (rysem) všech.

Svasvāmiśaktyoḥ svarūpopalabdhihetuḥ saṃyogaḥ ..23..

Sjednocení dvou (= viděného a pozorovatele) (je předpoklad, nutný) k rozpoznání (jejich) vlastní formy [*svarūpa*] (= vlastní podstaty)

Tasya heturavidyā ..24..

Nevědomost [*avidyā*] je příčinou (existence) tohoto (rozlišování mezi viděným a pozorovatelem).

Tadabhāvātsaṃyogābhāvo hānaṃ taddṛśeḥ kaivalyam ..25..

S absencí nevědomosti, sjednocení (mezi viděným a pozorovatelem) též (mizí), toto odstranění [*hāna*] je osvobození [*kaivalya*].

Vivekakhyātiraviplavā hānopāyaḥ ..26..

Neochvějná moudrost rozlišování [*viveka*] je prostředkem odstranění [*hāna*] (= odstranění nevědomosti).

Tasya saptadhā prāntabhūmiḥ prajñā ..27..

Pro toho (kdo má neochvějnou moudrost rozlišování) se dostaví sedm aspektů poznání (*prajñā*)⁴.

---

⁴ volně přeloženo z Vyásova komentáře, jdouce od hrubšího k jemnějšímu poznání: 1) Pochopení čemu bychom

Yogāṅgānuṣṭhānādaśuddhikṣaye jñānadīptirāvivekakhyāteḥ ..28..

Praxi údů [*anga*] jógy, jsou zničeny (veškeré) nečistoty a moudrost se rozzáří až do stavu rozlišování [*viveka*] (mezi viděným a pozorovatelem)

Yamaniyamāsanaprāṇāyāmapratyāhārādhāraṇādhyānasamādhayo'ṣṭāvaṅgāni ..29..

Pravidla [*yama*], disciplína [*niyama*], pozice [*āsana*], dech [*prāṇāyāma*], odtažení smyslů [*pratyāhāra*], koncentrace [*dhāraṇa*], meditace [*dhyāna*] a splnutí [*samādhi*] tvoří osm údů jógy.

Ahiṃsāsatyāsteyabrahmacaryāparigrahā yamāḥ ..30..

Nenásilí [*ahiṃsa*], pravdivost [*satya*], nekradení [*asteya*], čistota života [*brahmacarya*]⁵ a nehromadění [*aparigraha*] (tvoří) pravidla [*yama*].

Jātideśakālasamayānavacchinnāḥ sārvaḥaumā mahāvratam ..31..

(Tato pravidla) jsou univerzální přísahou nezávislou na druhu zrození, místě či čase.

Śaucasantoṣatapahsvādhyāyeśvarapraṇidhānāni niyamāḥ ..32..

Čistota [*śauca*], spokojenost [*santoṣa*], odříkání [*tapah*], studium [*svādhyāya*], pozornost k Bohu [*īśvarapraṇidhāna*] (tvoří) disciplínu [*niyama*].

Vitarkabādhane pratipakśabhāvanam ..33..

(Když se mysl) odkloní [*vitarka*] (od omezení [*yama*] a disciplíny [*niyama*]) (pak by měla být mysl přivedena k) opačným myšlenkám a emocím [*pratipakśabhāvanam*].

Vitarkā hiṃsādayaḥ kṛtakāritānumoditā lobhakrodhamohapūrvakāmṛdumadhy-ādhimātrā duḥkhājñānānantaphalā iti pratipakśabhāvanam ..34..

Odklony [*vitarka*] (mysli, jako) násilí a další, ať přímé, schválené či zprostředkované, ať (vycházející z) hamižnosti, hněvu či zmatením, ať slabé, střední či intenzivní. Plodí ignoranci [*ajñāna*] a utrpení [*duḥkha*] tudíž (by se jogín

---

se měli vyhnout; 2) Pochopení jak odstranit příčiny utrpení; 3) Pochopení duchovní evoluce; 4) Pochopení dosažených realizací; 5) Pochopení důvodu existence zažívaného a osvobození; 6) Pochopení činnosti gun; 7) Pochopení vlastního Já.

⁵ často překládána jako sexuální zdrženlivost, což nevystihuje plný význam chování dle brahmánských standardů

měl věnovat) opačným myšlenkám a emocím [*pratipakśabhāvanam*].

Ahiṃsāpratiṣṭhāyāṃ tatsannidhau vairatyāgaḥ ..35..

V přítomnosti (jogína pevně) ustáleného v nenásilí [*ahiṃsa*] ustává (veškeré) nepřátelství.

Satyapraṭiṣṭhāyāṃ kriyāphalāśrayatvam ..36..

(Jogín) ustálen v pravdivosti [*satya*] rozhoduje o plodech činů.

Asteyapraṭiṣṭhāyāṃ sarvaratnopasthānam ..37..

Ustálený v nekradení [*asteya*] (dosáhne) zjevení veškerých pokladů.

Brahmacaryapraṭiṣṭhāyāṃ vīryalābhaḥ ..38..

Ustálený v čistotě života [*brahmacarya*] (dosáhne) vitality.

Aparigrahasthairye janmakathaṃtāsambodhaḥ ..39..

Ustálený v neprahnutí [*aparigraha*], (dosáhne) zjevení minulých a budoucích zrození.

Śaucātsvāṅgajugupsā parairasamsargaḥ ..40..

Skrze (vnější) čistotu [*śauca*] (dosáhne) odpoutanosti od svého těla a nepřipoutanost k ostatním (tělům).

Sattvaśuddhisauṃmanasyaikāgryendriyajayātmaadarśanayogyatvāni ca ..41.. (Skrze vnitřní čistotu), kvalitu dobra [*sattva*] (dosáhne jogín) radosti, jednobodovosti (= koncentrace) [*ekāgrya*], kontroly smyslů [*indriyajaya*] a schopnosti vize Sebe [*ātmaadarśana*].

Santoṣādanuttamaḥ sukhālābhaḥ ..42..

Spokojeností [*santoṣā*] (dosáhne) nepřekonatelné radosti [*sukha*].

Kāyendriyasiddhiraśuddhikśayāttapasah ..43..

Odříkáním [*tapas*] (dosáhne) dokonalosti těla a smyslů [*idriya*] a zničení nečistot.

Svādhyāyādiṣṭadevatāsamprayogaḥ ..44..

Studiem [svādhyāya] (dosáhne) jednoty s osobním božstvem [iṣṭadevata]⁶.

Samādhisiddhirīśvarapraṇidhānāt ..45..

Oddaností bohu [īśvarapraṇidhāna] (dosáhne) dokonalosti ve splynutí [samādhi].

Sthirasukhamāsanam ..46..

Pozice [āsana] (by měla být) příjemná [sukha] a stálá [sthira].

Prayatnaśaiṭhilyānantasamāpattibhyām ..47..

(Správná praxe pozice je doprovázena) opuštěním úsilí (též napětí) a splynutím [samāpatti] (vědomí) s nekonečnem [ananta].

Tato dvandvānabhighātaḥ ..48..

Poté ustane rozrušení (vnímáním) protikladů (jako teplo a chlad.....).

Tasminsati śvāsapraśvāsayorgativicchedaḥ prāṇāyāmaḥ ..49..

(Po) dosažení (stálé a pohodlné pozice), ustávání nádechu a výdechu (by mělo být praktikováno), to je kontrola dechu [prāṇāyāma].

Sa tu bāhyābhyantarastambhavṛttirdeśakālasaṅkhyābhiḥ paridr̥ṣṭo dīrghasūkśmaḥ ..50..

(Prāṇāyāma je) vnější, vnitřní či zastavený pohyb (dechu), (je) regulován místem, časem a počtem, (je) dlouhý (a) jemný.

Bāhyābhyantaraviśayākṣepī caturthaḥ ..51..

Čtvrtý (druh prāṇāyāmy) transceduje vnitřní a vnější sféry.

Tataḥ kṣīyate prakāśāvaraṇam ..52..

Tímto (= prāṇāyāmou) zmizí pokryv (vnitřního) světla.

Dhāraṇāsu ca yogyatā manasaḥ ..53..

A (skrže prāṇāyāmu získá) způsobilost mysli pro koncentraci [dhāraṇa].

Svaviśayāsamprayoge cittasvarūpānukāra ivendriyāṅgāṃ pratyāhāraḥ ..54.. Orgány [indriya] (= percepce⁷ a činnosti⁸) nejsou v kontaktu s (vnějšími) objekty, (ale)

---

⁶ [iṣṭadevata] osbní božstvo jako Šiva, Višnu, Durga.....

⁷ Orgány percepce = jñānendria = čich, hmat, zrak, chuť, sluch

jakoby napodobují vnitřní podobu [*svarūpa*] (to) je stažení smyslů [*pratyāhāra*].

Tataḥ paramā vaśyatendriyāṇām ..55..

Tímto (= *pratyāhārou*) (dosáhneme) absolutní kontroly orgánů [*indriya*].

---

⁸ Orgány činnosti = *karmendriyas* = vylučování, rozmnožování, pohyb, uchopování, mluvení

III. Vibhutipādaḥ (O silách)

Deśabandhaścittasya dhāraṇā ..1..

Koncentrace [*dhāraṇa*] je upoutání mysli [*citta*] (na jedno) místo.

Tatra pratyayaikatānatā dhyānam ..2..

Meditace [*dhyāna*] je plynulý tok koncentrace (= bez úsilí a trvající delší dobu).

Tadevārthamātranirbhāsaṃ svarūpaśūnyamiva samādhiḥ ..3..

Splynutí [*samādhi*] je stav, ve kterém vnímáme objekt (na kterém spočívá naše pozornost) bez vědomí nás samotných.

Trayamekatra saṃyamah ..4..

Tyto tři (*dhāraṇa*, *dhyāna*, *samādhi*) dohromady tvoří *saṃyamu*.

Tajjayātprajñālokaḥ ..5..

Skrze mistrovství v *saṃyamě* přichází vyšší poznání [*prajñā*]

Tasya bhūmiṣu viniyogaḥ ..6..

Praxe (*saṃyamy*) je prováděna ve stupních.

Trayamantaraṅgaṃ pūrvabhyaḥ ..7..

Tři údy (*dhāraṇa*, *dhyāna*, *samādhi*) jsou vnitřní vzhledem k předchozím (*yama*, *niyama*, *āsana*, *prāṇāyāma*, *pratyāhāra*).

Tadapi bahiraṅgaṃ nirbījasya ..8..

Nicméně i tyto tři jsou vnější vzhledem k bezsemenému (*samādhi*).

Vyutthānanirodhasaṃskārayorabhībhavaprādurbhāvau nirodhakṣaṇacittānvayo nirodhaparīṇāmaḥ ..9..

Transformace zastavení [*nirodhaparīṇāma*] je proces, kdy je mysl neprojevena mezi vyvstávající a předešlým dojmem mysli [*saṃskāra*].

Tasya praśāntavāhitā saṃskārāt ..10..

(*Nirodhaparīṇāma*) se stane plynulou skrze zvyk.

Sarvārthataikāgratayoḥ kṣayodayau cittasya samādhipariṇāmaḥ ..11..

Transformace splynutí [*samādhipariṇāma*] je proces, ve kterém naše pozornost přechází od mnohosti do jednobodové koncentrace [*ekāgrata*].

Tataḥ punaḥ śāntoditau tulyapratyayau cittasyaikāgratā pariṇāmaḥ ..12..

Transformace jednobodovosti [*ekāgrata pariṇāma*] je proces, kdy předešlý vjem je následován stejným vjemem.

Etena bhūten driyeṣu dharmalakṣaṇāvasthāpariṇāmā vyākhyātāḥ ..13..

Tyto (tři transformace) též vysvětlují transformace formy, času a stavu vzhledem k elementům [*bhūta*] a smyslům [*indriya*]

Śāntoditāvyapadesyadharmānupātī dharmī ..14..

Podklad [*dharmī*] je společný pro latentní, aktivní i nemanifestované vlastnosti (a neprochází výše zmíněnými transformacemi).

Kramānyatvaṃ pariṇāmānyatve hetuḥ ..15..

Posloupnost změn je příčinou transformace.

Pariṇāmatrayasaṃyamādatītānāgatajñānam ..16..

Skrze *saṃyamu* na tři transformace (*ekāgrata, samādhi a nirodha pariṇāma*) (jogín dosáhne) poznání minulosti a budoucnosti.

Śabdārthapratyayānām itaretarādhyāsāt saṅkarastatpravibhāgasamyamāt sarvabhūtarutajñānam ..17..

Skrze *saṃyamu* na zvuk slova, jeho význam a svou představu (významu slova), které jsou normálně překryty (jogín dosáhne) porozumění všem zvukům od živých bytostí.

Samskārasākṣatkaraṇāt pūrvajātijñānam ..18..

(Skrze *saṃyamu* na) dojmy [*samskāra*] (jogín dosáhne) znalosti předchozích životů.

Pratyayasya paracittajñānam ..19..

(Přímým vzhledem – *saṃyamou*) na znaky na cizím těle (jogín dosáhne) znalosti jeho mysli.

Na ca tatsālabanaṃ tasyāviṣayībhūtatvāt ..20..

Ale tato (znalost mysli) nezahrnuje znalost jejího obsahu, která není objektem *saṃyamu*.

Kāyarūpasamyamāt tadgrāhyaśaktistambhe cakṣuḥprakāśāsamprayoge'ntardhānam ..21..

Skrze *saṃyamam* na vlastní formu se (jogín) může stát neviditelným rozrušením kontaktu světla a očí (pozorujícího).

Etena śabdādyantardhānam uktam ..22..⁹

Skrze výše řečené může být pochopeno zmizení zvuku a dalších (jako chuť, pach, dotyk).

Sopakramaṃ nirupakramaṃ ca karma tatsamyamādaparāntajñānamariṣṭebhyo vā ..23 ..

Karma je dvou druhů: projevená a spící. Skrze *saṃyamam* na *karmu* a zlá znamení (jogín dosáhne) znalosti o smrti.

Maitryādiṣu balāni ..24..

Skrze *saṃyamam* na přátelství a podobné kvality (soucit, radost....) (jogín) dosáhne jejich síly (= projeví se v něm).

Baleṣu hastibalādīni ..25..

Skrze *saṃyamam* na (fyzickou) sílu slona a podobných (jogín dosáhne této síly).

Pravṛtyālokanyāsāt sūkṣmavyavahitaviprakṛṣṭajñānam ..26..

Skrze *saṃyamam* na světlo uvnitř (jogín dosáhne) poznání malého, vzdáleného a skrytého.

Bhuvanajñānam sūrye saṃyamāt ..27..

Skrze *saṃyamam* na slunce (jogín dosáhne) znalosti kosmu.

Candre tārāvyūhajñānam ..28..

Skrze *saṃyamam* na měsíc (jogín dosáhne) znalosti rozmístění hvězd.

Dhruve tadgatijñānam ..29..

Skrze *saṃyamam* na severku (jogín dosáhne) znalosti pohybu hvězd.

Nābhicakre kāyavyūhajñānam ..30..

Skrze *saṃyamam* na oblast pupku (jogín dosáhne) znalosti o konstituci svého těla.

Kaṅṭhakūpe kśutpipāsānivṛttiḥ ..31..

Skrze *saṃyamam* na oblast trachey (jogín) podrobí žízeň a hlad.

---

⁹ Tato sūtra v některých překladech není zahrnuta

Kūrmanāḍyāṃ sthairyam ..32..

Skrze *saṃyamu* na *kūrmanāḍī* (= energetická dráha v hrudníku, těsně pod krkem) (jogín dosáhne) stálosti.

Mūrdhajyotiṣi siddhadarśanam ..33..

Skrze *saṃyamu* na světlo v oblasti koruny hlavy (jogín může) vidět dokonalé bytosti [*siddha*].

Prātibhādvā sarvam ..34..

Intuicí (jogín dosáhne) poznání všeho (zmíněného).

Hṛdaye cittasaṃvit ..35..

Skrze *saṃyamu* na oblast srdce (jogín dosáhne poznání) myslí [*citta*].

Sattvapuruṣayoratyantāsaṅkīrnayoḥ pratyayāviśeṣo bhogaḥ parārthatvāt svārthasaṃyamāt puruṣajñānam ..36..

Zažívání je výsledkem neschopnosti rozeznat *puruṣu* (univerzální vědomí, ducha) a *sattvu* (prvotní konstituent hmoty v kvalitě dobra). *Sattva* existuje pro *puruṣu*, kdežto *puruṣa* existuje sám pro sebe. Skrze *saṃyamu* na výše zmíněné (jogín dosáhne) poznání *puruṣi*.

Tataḥ prātibhaśrāvaṇavedanādarśāsvādvartā jāyante ..37..

Z toho (= poznání *puruṣi*) (se u jogína projeví) nadpřirozený sluch, hmat, zrak, chuť a čich.

Te samādhāvupasargā vyutthāne siddhayaḥ ..38..

Nadpřirozené schopnosti [*siddhi*] jsou dosažitelné v materiálním světě, nicméně jsou překážkou vzhledem k (*nirbīja*) *samādhi*.

Bandhakāraṇaśaithilyāt pracārasaṃvedanācca cittasya paraśarīrāveśaḥ ..39..

Když je příčina připoutání uvolněna a (zároveň má jogín) znalost myslí [*citta*] (tak může) vstoupit do jiného těla.

Udānajayājjalapaṅkakaṅṭakādiṣvasaṅga utkrāntiśca ..40..

Ovládnutím *udāny* (jedné z pěti *prān*, která je lokalizovaná v oblasti krku) (jogín dosahuje) levitace vzhledem k vodě, bahně, trnům atd.

Samānajayājijvalanam ..41..

Ovládnutím *samāny* (jedné z pěti *prān*, která je lokalizovaná v oblasti břicha) (jogín dosahuje) záře obklopující jeho tělo.

Śrotrākāśayoḥ sambandhasaṃyamāddivyaṃ śrotram ..42..

Skrze *saṃyamu* na vztah mezi éterem [*akāśa*] a uchem (jogín dosáhne) božského sluchu.

Kāyākāśayoḥ sambandhasaṃyamāllaghutūlasamāpattesākāśagamanam ..43..

Skrze *saṃyamu* na vztah mezi éterem [*akāśa*] a tělem, při kterém je tělo lehké jako bavlna (tak jogín může) cestovat skrze éter.

Bahirakalpitaṃ vṛttirmahāvidehā tataḥ prakāśāvaraṇakśayaḥ ..44..

(Skrze *saṃyamu* na) změny (mysli) [*vṛtti*], když je (mysl) vně těla [*mahāvidehā*], závoj zakrývající světlo zmizí.

Sthūlasvarūpasūksmānvayārthavattvasaṃyamādbhūtajayaḥ ..45..

(Skrze *saṃyamu* na) hrubohmotný, vnitřní, jemnohmotný, všepřonikající a účelný stav elementů [*bhūta*] (jogín dosáhne) jejich podrobení.

Tato'nimādiprādurbhāvaḥ kāyasampattaddharmānabhighātaśca ..46..

Z toho (= podrobení elementů) (jogín dosáhne) síly stát se malým jako atom [*anima*] a dalších (7 sil, *mahima* = stát se velkým, *laghima* = stát se velmi lehkým, *garima* = těžkým, *prapti* = přemístování, *prakamya* = dosáhnout svých tužeb, *isatva* = schopnost stvořit cokoliv, *vasita* = schopnost kontrolovat).

Rūpalāvanyaabalavajrasaṃhananatvāni kāyasampat ..47..

Dokonalost formy zahrnuje krásu, půvab, sílu a tvrdost diamantu.

Grahaṇasvarūpāsmitānvayārthavattvasaṃyamāndriyajayaḥ ..48..

Skrze *saṃyamu* na vnímavost smyslů [*grahaṇa*], vlastní podobu [*svarūpa*], jáství [*asmita*], všudypřítomnost a účel (dosáhne jogín) podrobení smyslů.

Tato manojavitvaṃ vikaraṇabhāvaḥ pradhānajayaśca ..49..

Z toho (= podrobení smyslů) (jogín dosáhne) rychlosti mysli, smyslů nezávisících na těle a podrobení primární hmoty (= *prakṛiti*).

Sattvapuruṣānyatākhyātīmātrasya sarvabhāvādhiṣṭhāṭṛtvaṃ sarvajñāṭṛtvaṃ ca ..50..

Pouze z toho (že jogín realizuje) rozdílnost hmoty [*sattva*] a ducha [*puruṣi*] (dosáhne) vševědoucnosti a svrchovanosti nad všemi bytostmi.

Tadvairāgyādapi doṣabījakśaye kaivalyam ..51..

Odpoutáním [*vairāgya*] dokonce i (od vševědoucnosti a svrchovanosti), je semeno (připoutanosti) zničeno (a jogín dosahuje) osvobození [*kaivalya*].

Sthānyupānimantraṇe saṅgasmayākaraṇaṃ punaraniṣṭāprasaṅgāt ..52..

Při pozvání nadpřirozenými bytostmi (by se jogín měl vyvarovat) nadšení a pýše, vzhledem k možnému návratu nežádoucího (= připoutaností).

Kṣāṇatatkramayoḥ saṃyamādvivekajaṃ jñānam ..53..

Skrze *saṃyamam* na přítomný moment a jeho nahrazení (jogín dosahuje) poznání rozlišování [*viveka*].

Jātilakṣaṇadeśairanyatānavacchedāttulyayostataḥ pratipattiḥ ..54..

(*Vivekou* je jogín schopen) rozlišit dvě (věci), které se nedají rozlišit místem, třídou či (jiným) znakem.

Tārakaṃ sarvaviṣayaṃ sarvathā viṣayamakramaṃ ceti vivekajaṃ jñānam ..55..

Znalost zrozená z rozlišování (*viveka*) je transcendentní, všezahrnující a bez čehokoliv, co by ji následovalo.

Sattvapuruṣayoḥ śuddhisāmye kaivalyamiti ..56..

Osvobození [*kaivalya*] je dosaženo, když *sattva* a *puruṣa* jsou stejné čistoty.

IV. Kaivalyapādaḥ (O osvobození)

Janmauṣadhimantratapaḥ samādhijāḥ siddhayaḥ ..1..

Nadpřirozené schopnosti [*siddhy*] mohou být dosaženy skrze (vhodné) zrození, byliny, mantry, odříkání nebo *samādhi*.

Jātyantarapariṇāmaḥ prakṛtyāpūrāt ..2..

Transformace z jednoho druhu do jiného nastane při přeplnění přirozeného potenciálu.

Nimittaprayojakaṃ prakṛtīnām varaṇabhedastu tataḥ kṣetrikavat ..3..

Nástroje (= rozdílné praxe) nejsou přímým činitelem transformace (jednoho druhu do jiného), ale pouze odstraňují překážky tak jako farmář (odstraňuje překážky na poli).

Nirmāṇacittānyasmitāmātrāt ..4..

Veškeré stvořené mysli [*citta*] pocházejí z jáství [*asmita*].

Pravṛttibhede prayojakaṃ cittamekamanekēṣām ..5..

Jedna (hlavní) mysl vede mnoho (stvořených myslí) v jejich aktivitách.

Tatra dhyānajamanāśayam ..6..

Z těchto (stvořených myslí) ty zrozené z meditace [*dhyāna*] jsou bez latentních dojmů (= karmy a žádostí).

Karmāśuklākṛṣṇaṃ yoginatrividhamitareṣām ..7..

Aktivity [*karma*] jogína nejsou ani bílé ani černé (= dobré, špatné) ale u ostatních jsou tři druhů (= dobré, špatné, smíšené).

Tatastadvipākānugūṇānāmevābhivyaktirvāsanānām ..8..

Z těchto (tři druhů *karmy*) se projeví (pouze ty, pro které jsou) příznivé podmínky.

Jātideśakālavayavahitānāmapyānantaryaṃ smṛtiṣaṃskārayoekarūpatvāt ..9..

(Vzhledem k) dojmům [*saṃskāra*] a vzpomínkám [*smṛti*] poslušnost (příčiny a následku) je zachována (ačkoliv může probíhat v) rozdílném druhu zrození, místě a čase.

Tāsāmanāditvaṃ cāśiṣo nityatvāt ..10..

(Vzhledem k tomu, že) touha po životě byla vždy přítomna, tak též naše dojmy jsou bez počátku.

Hetuphalāśrayāmbanaiḥ saṅgrhītatvādeśāmbhāve tadabhāvaḥ ..11..

Drženy pohromadě příčinou, následkem, objektem a podkladem tyto (dojmy) zmizí se zmizením těchto (čtyř = příčinou, následkem, objektem a podkladem).

Atītānāgataṃ svarūpato'styadhvabhedāddharmāṇām ..12..

Minulost a budoucnost mají pravou podobu (i v přítomnosti), avšak jejich projevení formy nastává v jiný čas.

Te vyaktasūkṣmā guṇātmānaḥ ..13..

(Dojmy) jsou manifestované nebo latentní (= jemné [sūkṣmā]) a jejich podstatou jsou *guny* (= konstituenty hmotné přírody).

Pariṇāmaikatvādvastutattvam ..14..

(Různé) transformace [*pariṇāma*] (gun se projevují) jako jednotlivé objekty.

Vastusāmye cittabhedāttayorvibhaktaḥ panthāḥ ..15..

(Němně) stejné objekty se mohou lišit, vzhledem k rozdílnostem mysli (pozorovatelů).

Na caikacittatantram vastu tadapramāṇakaṃ tadā kiṃ syāt ..16..

(Vnímáný) objekt není závislý na mysli (jedince), kdyby tak bylo, co by se s ním stalo, kdyby nebyl vnímán?

Taduparāgāpekṣitvātvācittasya vastu jñātājñātam ..17..

Objekt, jeho znalost či neznalost závisí na zabarvení mysli.

Sadā jñātāścittavṛttayastatprabhoḥ puruṣasyāpariṇāmitvāt ..18..

(Jelikož) duch [*puruṣa*] je neměnný, modifikace mysli (*citta vṛtti*) jsou mu, jejímu pánu, vždy známy.

Na tatsvābhāsam drśyatvāt ..19..

(Mysl = *citta*) není sebe-osvětlující, (vzhledem k tomu, že je sama) objektem vnímání.

Ekasamaye cobhayānavadhāraṇam ..20..

Jelikož je nemožné vnímat obojí (= mysl a objekty) zároveň (to dokazuje, že mysl není sebe osvětlující).

Cittāntaradr̥ṣye buddhibuddheratiprasaṅgaḥ smṛtisaṅkaraśca ..21..

Kdyby se vzalo do úvahy vnímání mysli [*citta*] jiného, nastala by situace poznání poznávaného a zmatení vzpomínek (a proto mysl není sebeosvětlující).

Citterapratisaṅkramāyāstadākārāpattau svabuddhisamvedanam ..22..

Poznání své podstaty skrze sebepoznání (je dosaženo, když) neměnné (= *puruṣa*) je předmětem mysli [*citta*].

Draṣṭṛdr̥ṣyoparaktam cittam sarvārtham ..23..

Mysl [*citta*] rozumí všemu díky zabarvení vidícím (= *puruṣa*) a viděným.

Tadasaṅkhyeyavāsanābhichitramapi parārtham samhatyakāritvāt ..24..

Skrze rozmanitost tužeb [*vāsana*], (mysl) existuje pro jiného (= *puruṣa*), jelikož pracuje pouze ve spojení s ním.

Viśeṣadarśina ātmabhāvabhāvanāvinivṛttiḥ ..25..

Pro realizovanou bytost pocit oddělenosti zmizí.

Tadā vivekanimnam kaivalyaprāgbhāram cittam ..26..

Tedy mysl [*citta*] inklinuje k rozlišování [*viveka*] a tím i k osvobození [*kaivalya*].

Tacchidreṣu pratyayāntarāṇi saṃskārebhyaḥ ..27..

Mezi stavy (rozlišování [*viveka*]) vystávají jiné transformace [*pratyaya*] (díky dříve získaným) otiskům v mysli [*saṃskāra*].

Hānameṣāṃ kleśavaduktam ..28..

Odstranění těchto (transformací) je předepsáno (stejným způsobem¹⁰) jako zničení příčin utrpení [*kleśa*].

Prasaṅkhyāne'pyakusīdasya sarvathā vivekakhyāterdharmameghaḥ samādhiḥ ..29..

Ten, který nemá zájem ani v nejvyšších stavech evoluce a zůstává ve stálém rozlišování [*viveka*], (dosahuje stavu) splynutí s mrakem ctností [*dharmameghaḥ samādhiḥ*].

Tataḥ kleśakarmanivṛttiḥ ..30..

---

¹⁰ Viz sūtra II.10.

To (= *dharmameghaḥ samādhiḥ* je následováno) vymizením příčin utrpení [*kleśa*] a činností [*karma*].

Tadā sarvāvaraṇamalāpetasya jñānasyānantiyāt jñeyamalpam ..31..

Tedy (při dosažení *dharmameghaḥ samādhiḥ*) veškeré zakrytí poznání je odstraněno a poznávané (= hmotná příroda) je jako nic v porovnání s tímto poznáním.

Tataḥ kṛtārthānāṃ pariṇāmakramasamāptirguṇānām ..32..

Tímto (dosažením *dharmameghaḥ samādhiḥ*) konstituenty hmotné přírody [*guna*] naplnily svůj účel a sekvence jejich proměn je ukončena.

Kṣaṇapratiyogī pariṇāmāparāntanirgrāhyaḥ kramāḥ ..33..

Sekvence proměn je nepřerušovaný proud momentů, který je však vnímán až na konci jejich transformace (= po dosažení *dharmamegha samādhi*).

Puruṣārthaśūnyānāṃ guṇānāṃ pratiprasavaḥ kaivalyaṃ svarūpapraṭiṣṭhā vā citiśaktiriti ..34..

Osvobození [*kaivalya*] je dosaženo, když konstituenty hmotné přírody [*guna*] navrátí do neprojeveného stavu. V tomto stavu se duše [*puruṣa*] nachází ve své původní čisté podobě.

Slovníček

<i>Abhijāta</i> = drahocenný, vznešený, pohledný, dobře zrozený Sútra I.41.	Sútra I.40.
<i>Abhimata</i> = přání, touha, láska Sútra I.39.	<i>Anubhūta</i> = porozumění, vnímání, pochopení Sútra I.11.,
<i>Abhyāsa</i> = praxe, opakované cvičení, disciplína, studium Sútra I.12., I.13., I.18., I.32.	<i>Anugama</i> = následování, přicházející po, doprovázení Sútra I.17.,
<i>Adhigama</i> = mistrovství, dosažení, studium, znalost Sútra I.29.	<i>Anumāna</i> = dedukce, rozjímání, odvození Sútra I.7., I.49.
<i>Adhimātrava</i> = síla, intenzita Sútra I.22.	<i>Anupātin</i> = následující příčinu, výsledek, důsledek Sútra I.9.,
<i>Adhyātma</i> = nejvyšší duch, nejvnitřnější já Sútra I.47.	<i>Anuśāsana</i> = instrukce, rozkaz, pokyny, návod Sútra I.1
<i>Āgama</i> = výpověď, tradiční doktríny a texty Sútra I.7.	<i>Anuśravika</i> = na základě slyšeného, na základě tradice, odvozeno z Véd Sútra I.15.
<i>Akliṣṭa</i> = neobtěžující, nebolestivost, nezpůsobující starosti Sútra I.5.,	<i>Anyā</i> = jiný, rozdílný Sútra I.18., I.49., I.50.
<i>Ālambana</i> = založena na, setrvávající na, podpora, udržující, základ Sútra I.10., I.38.	<i>Aparāmrṣṭa</i> = nedotčen, nepstížen Sútra I.24.
<i>Alabdha</i> = neobdržený, nezískaný Sútra I.30.	<i>Api</i> = těž, vskutku, velmi Sútra I.22., I.26., I.29., I.51.
<i>Ālasya</i> = lenost, nečinnost, apatie Sútra I.30.	<i>Apuṇya</i> = absence ctnosti, zlo Sútra I.33.
<i>Ānanda</i> (m. par.) = blaženost, radost, užívání Sútra I.17.	<i>Artha</i> = účel, záměr, smysl, cíl, význam Sútra I.28., I.32., I.42., I.43., I.49.
<i>Anavaccheda</i> = neomezenost, nerozdělenost Sútra I.26.	<i>Āsanna</i> = blízký, bezprostřední, posazený Sútra I.21.
<i>Anavasthitatva</i> = nestálost, nestabilita Sútra I.30.	<i>Āśaya</i> = sklad, zásoby, rovnováha plodů předchozích akcí, místo spočinutí Sútra I.24.
<i>Aṅga</i> = končetina, člen, úd, tělo Sútra I.31.	<i>Āsevita</i> = praktikování s pečlivostí, provádění s oddaností Sútra I.14.
<i>Añjanatā</i> = manifestace, projevení, projasnění Sútra I.41.	<i>Asmitā</i> = jáství, egotismus, vědomí sama sebe Sútra I.17.
<i>Anta</i> = konec, limit, hranice Sútra I.40.	<i>Atad</i> = ne toto, ne tohle Sútra I.8.
<i>Antarāya</i> = překážka, intervence Sútra I.29., I.30.	<i>Atha</i> = nyní, tehdy, příznivá invokace Sútra I.1
<i>Anu</i> = malý, nepatrný, drobný	<i>Avasthāna</i> = být ve stavu, zůstat, usadit se, stabilita Sútra I.3.,

<i>Avirati</i> = smyslnost, požitkářství, holdování, nestřídmost Sútra I.30.	Sútra I.31., I.33.
<i>Bhara</i> = nosit, dopravit Sútra I.48.	<i>Ejayatva</i> = nestálost, třes, chvění Sútra I.31.
<i>Bhava</i> = bytí, existence, stávat se, počátek, narození Sútra I.10., I.19., I.29.	<i>Eka</i> = jeden, samotný, osamělý Sútra I.32.
<i>Bhāvana</i> = způsobující bytí, projevení, představa, koncepce, meditace Sútra I.28.	<i>Etad</i> = tohle, tenhle, tahle Sútra I.26., I.44.
<i>Bhāvanā</i> = kultivovat, produkovat, pocházet Sútra I.33.	<i>Eva</i> = jen, tento, vskutku, stejný Sútra I.44., I.46.
<i>Bhrānti</i> = falešný, špatný, chybný, mylný, klamný Sútra I.30.	<i>Grahītr</i> = poznávající, zažívající Sútra I.41.
<i>Bhūmi</i> = krok, stupeň, země, místo, situace Sútra I.14.	<i>Grahaṇa</i> = poznání, zažívání Sútra I.41.
<i>Bīja</i> = semeno, jádro, zdroj Sútra I.25., I.46., I.51.	<i>Grāhya</i> = poznávané, zažívané Sútra I.41.
<i>Bhūmikatva</i> = úroveň, místo, krok Sútra I.30.	<i>Guṇa</i> = kvalita, atribut, nit, vlákno. V <i>sāṃkhya</i> existují tři kvality hmotné přírody = <i>guṇa</i> = <i>sattva</i> , <i>rajas</i> , <i>tamas</i> Sútra I.16.
<i>Ca</i> = a, též, oba, také Sútra I.29., I.44., I.45.	<i>Guru</i> = učitel, vážená osoba Sútra I.26.
<i>Cetanā</i> = vědomí, porozumění, smysl, inteligence Sútra I.29.	<i>Īsvara</i> = Bůh, nejvyšší duše, pán, mistr, schopný něčeho Sútra I.23., I.24.
<i>Citta</i> = mysl, inteligence, obsah vědomí, vědomí Sútra I.2., I.30., I.33., I.37.	<i>Itara</i> = jiný, rozdílný Sútra I.20:
<i>Darśana</i> = pohled, pozorování, porozumění, vnímání Sútra I.30.	<i>Jña</i> = znalost, vědění, porozumění Sútra I.25.
<i>Daurmanasya</i> = zoufalství, deprese Sútra I.31.	<i>Itaratra</i> = jinak, nebo Sútra I.4.,
<i>Dṛḍha</i> = upevněný, pevný, těsný Sútra I.14.	<i>Iva</i> = jako, jakoby Sútra I.41., I.43.
<i>Dhyāna</i> = meditace Sútra I.39.	<i>Ja</i> = narozený, stvořený, způsobený, připravený, vyrůstající Sútra I.50.
<i>Dīrgha</i> = dlouhý, vysoký, hluboký Sútra I.14.	<i>Japa</i> = opakování šeptem, mumlání Sútra I.28.
<i>Dṛṣṭa</i> = viděné, pozorované, vnímané Sútra I.15.	<i>Jñāna</i> = poznání, porozumění, znalost, moudrost Sútra I.8., I.9., I.38., I.42.
<i>Draṣṭṛ</i> = duše, pozorovatel, divák, svědek Sútra I.3.,	<i>Jyotiṣ</i> = ozáření, světlo, jas Sútra I.36.
<i>Duḥkha</i> = bolest, smutek, nespokojenost, těžkosti	<i>Kāla</i> = čas

Sútra I.14., I.26.	Sútra I.6., I.10., I.38.
<i>Karma</i> = čin, akce, práce. Později je termínován jako osud vytvořený na základě našich rozhodnutí a činností. Sútra I.24.	<i>Nirbhāsa</i> = září, je osvětlena, je zřejmá Sútra I.43.
<i>Karuṇā</i> = soucit, slitování, lítost Sútra I.33.	<i>Nirodha</i> = kontrola, omezení, ustanutí, zničení Sútra I.2., I.12., I.51.
<i>Khyāti</i> = vjem, znalost, náhled, názor, idea Sútra I.16.	<i>Pañcatayī</i> = patery, mající pět částí Sútra I.5.,
<i>Kleśa</i> = utrpení, soužení, trápení, neduh, strast Sútra I.24.	<i>Para</i> = nejvyšší, nejlepší, vrchní, vzdálený Sútra I.16.
<i>Kliṣṭa</i> = bolestivost, sužování, obtížný, způsobující starosti Sútra I.5.,	<i>Parama</i> = nejvíc, nejzazší Sútra I.40.
<i>Kṣīṇa</i> = zredukovaný, snížený, ubývající, zničený, ztracený, onošený Sútra I.41.	<i>Pariśuddhi</i> = úplná očista, pročištění, smytí, osvobození Sútra I.43.
<i>Laya</i> = tání, rozpuštění, absorpce, zmizení, splnutí Sútra I.19.	<i>Pracchardana</i> = vypuzení, výdech, zvracení Sútra I.34.
<i>Liṅga</i> = znak, znamení, označení, rozlišení, manifestování Sútra I.45.	<i>Prajñā</i> = moudrost, znalost, vhled, rozlišování, poznání Sútra I.20., I.48.
<i>Madhya</i> = střed, průměrnost Sútra I.22.	<i>Prakṛti</i> = aktivní aspekt reality, prvotní substance, originální či přirozená forma Sútra I.19.
<i>Mahatva</i> = velký, obrovský Sútra I.40.	<i>Pramāda</i> = nedbalost, ledabylost, šílenství Sútra I.30.
<i>Maitrī</i> = přátelství, benevolence Sútra I.33.	<i>Pramāṇa</i> = správné poznání, pravdivý vjem, způsoby správného poznání Sútra I.6., I.7.
<i>Manas</i> = mysl, orgán vnímání Sútra I.35.	<i>Prāṇa</i> = dech, život, životní energie Sútra I.34.
<i>Maṇi</i> = klenot, drahokam, křišťál, perla Sútra I.41.	<i>Praṇava</i> = posvátná slabika AUM Sútra I.27.
<i>Mithyā</i> = nepravdivá, nesprávná, falešná Sútra I.8.	<i>Praṇidhāna</i> = oddanost, pozornost k, upnutí, hluboká religiózní meditace, silná žádost, abstraktní kontemplace Sútra I.23.
<i>Mṛdu</i> = jemnost, měkkost, slabost Sútra I.22.	<i>Prasāda</i> = klid, jas, objasnění, čistota Sútra I.47.
<i>Muditā</i> = radost, potěšení Sútra I.33.	<i>Prasādana</i> = pročištění, projasnění, vyčištění Sútra I.33.
<i>Nairantarya</i> = nepřerušování, pokračování, kompaktnost, blízké následování Sútra I.14.	<i>Praśvāsa</i> = výdech Sútra I.31.
<i>Nibandhana</i> = držet, vázat, pouto, být závislý Sútra I.35.	<i>Pratibandhin</i> = zabraňovat, překážet, rušit, ztěžovat Sútra I.50.
<i>Nidrā</i> = spánek, dřímota	

<i>Pratiṣedha</i> = zamezení, zabránění, působící proti Sútra I.32.	Sútra I.17.
<i>Pratisthā</i> = místo odpočinku, základ, zůstávat, setrvávat Sútra I.8.	<i>Sampramoṣa</i> = ztráta, krádež, odnesení Sútra I.11.
<i>Pratyak</i> = vnitřek, otočený zpět či dovnitř Sútra I.29.	<i>Samśaya</i> = pochyby, váhání, nejistota Sútra I.30.
<i>Pratyakṣa</i> = přímý vjem, vjem pomocí smyslů Sútra I.7.	<i>Samśkāra</i> (m. par.) = otisk v podvědomí zanechaný vjemem či činností, latentní tendence mysli Sútra I.18., I.50.
<i>Pratyaya</i> = přesvědčení, záměr, idea, koncept, základ, víra, důvěra. V <i>sāṃkhya</i> též inteligence, vědomí, porozumění. Sútra I.10., I.18., I.19.	<i>Samvega</i> = houževnatost, výdrž, ohodlání, vehemence Sútra I.21.
<i>Pravṛtti</i> = aktivita, funkce, manifestace, praxe Sútra I.35.	<i>Sārūpya</i> = identifikace, podobnost, blízkost Sútra I.4.,
<i>Puṇya</i> = ctnost, správnost, zásluha, dobrota Sútra I.33.	<i>Sarva</i> = vše, všechno, veškeré Sútra I.25., I.51.
<i>Puruṣa</i> = muž, člověk, nejvyšší Já, duše, duch. V <i>sāṃkhya</i> je definován jako inaktivní svědek. Sútra I.16., I.24.	<i>Satkāra</i> = péče, pozornost, úcta Sútra I.14.
<i>Pūrva</i> = předchozí, předešlý, dřívější Sútra I.18., I.26.	<i>Śeṣa</i> = zbytek, zůstatek, přebytek Sútra I.18.
<i>Pūrvaka</i> = předcházený či doprovázený něčím, zakládající se na Sútra I.20.	<i>Smṛti</i> = vzpomínka, paměť, tradiční texty předávané ústní tradicí, uvědomění, vybavování si Sútra I.6., I.11., I.20., I.43.
<i>Rāga</i> = připoutanost, vášně, láska, touha Sútra I.37.	<i>Śraddhā</i> = víra, důvěra Sútra I.20.
<i>Rta</i> = pravda, zákon, pravidlo, správný, přiměřený, hrdinský, čestný Sútra I.48.	<i>Śruta</i> = tradice, to co je slyšené, předané mezi věky Sútra I.49.
<i>Rūpa</i> = forma, podoba, tvar Sútra I.3., I.8., I.17. I.43.	<i>Stha</i> = stání, zůstávání Sútra I.41.
<i>Śabda</i> = slovo, zvuk, tón, řeč Sútra I.9., I.42.	<i>Sthiti</i> = zůstávat ve stavu, stálost, upoutání Sútra I.13., I.35.
<i>Sahabhūva</i> = jsoucí spolu, doplněk Sútra I.31.	<i>Styāna</i> = otupělost, rigidita, hustota, lenost, apatie Sútra I.30.
<i>Samādhi</i> = ponoření, dávat dohromady, spojování, splynutí, dovršení, celek Sútra I.20., I.46., I.51.	<i>Sukha</i> = potěšení, štěstí, lehkost, příjemnost, ctnost Sútra I.33.
<i>Samāpatti</i> = jednota, spojení, padající do stavu, stávající se Sútra I.41., I.42	<i>Sūkṣma</i> = jemný, tenký, malý Sútra I.44., I.45.
<i>Samjñā</i> = souhlas, být v harmonii Sútra I.15.	<i>Śūnya</i> = prázdnota, nic, bez ničeho Sútra I.9., I.43.
<i>Samprajñāta</i> = s vědomím, poznávání, rozlišování, se správným poznáním	<i>Sva</i> = vlastní Sútra I.3., I.43.
	<i>Svapna</i> = sen, spánek, podvědomí

Sútra I.38.	Sútra I.17., I.44., I.47.
<i>Śvāsa</i> = nádech Sútra I.31.	<i>Videha</i> = bez těla, nehmotný, netělesný, zemřelý, nebeské bytosti Sútra I.19.
<i>Tad</i> = tamten, tamta, tamto Sútra I.14., I.16., I.26., I.27., I.28., I.30., I.40., I.46., I.50., I.51 = tam, na onom místě Sútra I.12., I.32., I.41.	<i>Vidhāraṇa</i> = zádrž, kontrola, potlačení, omezení Sútra I.34.
<i>Tadā</i> = tehdy, v takovém případě Sútra I.3.,	<i>Vikalpa</i> = představa, halucinace, pochyby Sútra I.6., I.9., I.42.
<i>Tataḥ</i> = tudíž, z toho, tímto Sútra I.22., I.29.	<i>Vikṣepa</i> = rozptýlení, mentální rozrušení, disperze Sútra I.30., I.31.
<i>Tatra</i> = tam, na onom místě, v tom případě Sútra I.13., I.25., I.42., I.48.	<i>Vipāka</i> = uzrání, dozrání, výsledek, efekt, důsledek Sútra I.24.
<i>Tattva</i> = věc, princip, esence, základní vlastnost Sútra I.32.	<i>Viparyaya</i> = nesprávné poznání, chyba, nepochopení, zvrácenost Sútra I.6., I.8.,
<i>Tīvra</i> = silný, intenzivní, naléhavý Sútra I.21.	<i>Virāma</i> = konec, ustání, skončení Sútra I.18.
<i>Tu</i> = ale, tehdy Sútra I.14.	<i>Vīrya</i> = energie, síla, chrabrost Sútra I.20.
<i>Upekṣā</i> = vyrovnanost, rovnováha, trpělivost, výdrž, přehlížení, lhostejnost Sútra I.33.	<i>Viśaya</i> = sféra aktivity, věc, cokoliv vnímatelné smysly Sútra I.11., I.15., I.33., I.35., I.37., I.44., I.45., I.49
<i>Utpannā</i> = povstaný, narozený, vytvořený Sútra I.35.	<i>Viśeṣa</i> = rozdílnost, zvláštnost, specialita Sútra I.22., I.24., I.49.
<i>Vā</i> = nebo Sútra I.23., I.34., I.35., I.36., I.37., I.38., I.39.	<i>Viśoka</i> = bez bolesti, bez zármutku Sútra I.36.
<i>Vācaka</i> = mluvení, říkání, vyjadřování, znamenající Sútra I.27.	<i>Vīta</i> = volný, propuštěný, odešlý, zmizelý Sútra I.37.
<i>Vairāgya</i> = nevášnivost, odpoutání, osvobození od světských tužeb Sútra I.12., I.15.,	<i>Vitarka</i> = uvažování, rozmýšlení, dedukce Sútra I.17., I.42., I.43.
<i>Vaiśārada</i> = zkušenost v, posílená forma, mistrovství v, jasnost intelektu Sútra I.47.	<i>Vitr̥ṣṇa</i> = osvobzen od tužeb, odpoutání Sútra I.15.
<i>Vaitr̥ṣṇya</i> = netečnost, nevšímavost, osvobození od žádostí Sútra I.16:	<i>Vṛtti</i> = fluktuace, změna, aktivita Sútra I.2., I.4., I.5., I.10., I.41.
<i>Vaśīkāra</i> = podmanění, nadvláda, mistrovství Sútra I.15., I.40.	<i>Vyādhi</i> = nemoc, choroba, porucha Sútra I.30.
<i>Vastu</i> = věc, objekt, reálná substance, předmět Sútra I.9	<i>Vyākhyāta</i> = vysvětlení, podrobnosti Sútra I.44.
<i>Vicāra</i> = přemítání, rozjímání, zkoumání, vyšetřování, kontemplace, vhléd	<i>Yathā</i> = jako, takovýmto způsobem Sútra I.39.
	<i>Yatna</i> = aktivita, úsilí, horlivost, energie Sútra I.13.

Yoga = spojení, jednota, nástroj, koncentrace, meditace,
kombinace
Sútra I.1., I.2.,

Doplňky:

1. Sanskritská abeceda + výslovnost

Kaṇṭhya (Hrdelní)	अ a	आ ā [á]	क ka	ख kha	ग ga	घ gha	ङ ṅa	ह ha	
Tālavya (Patrové)	इ i	ई ī [í]	च ca [ča]	छ ca [čha]	ज ja [dža]	झ jha [džha]	ञ ña [ña]	य ya [ja]	श śa [ša]
Mūrdhanya (nosové)	ऋ ṛ [r]	ॠ ṛ [rr]	ट ṭa	ठ ṭha	ड ḍa	ढ ḍha	ण ṇa	र ra	ष ṣa [ša]
Dantya (Za zuby)	ऌ ! [l]	ॡ ī [ll]	त ta	थ tha	द da	ध dha	न na	ल la	स sa
Oṣṭhya (Rtové)	उ u	ऊ ū [ú]	प pa	फ pha	ब ba	भ bha	म ma	व va	
(dvou zvuké)	ए e [é]	ऐ ai	ओ o [ó]	औ au					

Anusvara = ṁ – v devanagarī značeno tečkou nad písmenem: na konci slova se vyslovuje jako normální m a uvnitř slova se vyslovuje v závislosti na následujícím písmenu, tak že se vyslovuje dle třetího sloupce od konce tabulky v závislosti na řádku ve kterém se následující písmeno vyskytuje. (př. saṃyoga [saṃjoga]).

Visarga = ḥ – v devanagarī značeno dvojtečkou: v jižní Indii se většinou nevyslovují vůbec (nesprávně dle gramatiky), a správně se slovo s visatou, vždy na konci verše čte tak, že nám opakuje a prodlouží samohlásku před visargou samotnou (př. śāntiḥ [šāntyhý]) a uprostřed verše existují dvě možnosti čtení – buď se vyslovují stejně jako na konci verše či dle následujícího písmene se čte po ka, kha jako ch; po pa a pha jako f; po s, ṣ, ś, se daná souhláska zdvojí (př. śāntiḥ śāntiḥ śāntiḥ [šānty-š-ānty-š-āntyhý]).

Avagraha (s) je v přepisu značen apostrofem a označuje vynechané písmeno které se kvůli lepší výslovnosti nečte.

Sandhi = Změna výslovnosti následujících písmen.

Setkají li se dvě samohlásky tak se jejich výslovnost mění. Nejčastěji objevující se spojení jsou zde uvedeny (nejsou veškeré) a + i = é; a + u = ó; a + r = ar; a + é = ai; a + ó = au, a + ai = ai, pokud následují dvě i, a, u, r posobě, vyslovují se dlouze.

S obdobnou změnou se můžeme setkat u souhlásek. Tabulka změn převzatá z [A practical sanskrit Introductory](#) od Charlese Wiknera. Nám ukazuje nahoře souhlásku na konci slova a vpravo je souhláska na začátku dalšího slova ústící ve zvuk na průsečíku.

Final Consonant (before avasāna)

-k	-ṭ	-t	-p	-ñ	-n	-m	Next Sound
-g	-ḍ	-d	-b	-ñ ¹	-n ¹	-m	any vowel
-g	-ḍ	-d	-b	-ñ	-n	-ṃ	g/gh-
-g	-ḍ	-j	-b	-ñ	-ñ	-ṃ	j/jh-
-g	-ḍ	-ḍ	-b	-ñ	-ṇ	-ṃ	ḍ/ḍh-
-g	-ḍ	-d	-b	-ñ	-n	-ṃ	d/dh-
-g	-ḍ	-d	-b	-ñ	-n	-ṃ	b/bh-
-ñ	-ṇ	-n	-m	-ñ	-n	-ṃ	n/m-
-g	-ḍ	-d	-b	-ñ	-n	-ṃ	y/r/v-
-g	-ḍ	-l	-b	-ñ	-l ²	-ṃ	l-
-ggh-	-ḍḍh-	-ddh-	-bbh-	-ñ	-n	-ṃ	h-
-k	-ṭ	-t	-p	-ñ	-n	-ṃ	k/kh-
-k	-ṭ	-c	-p	-ñ	-ṃś	-ṃ	c/ch-
-k	-ṭ	-ṭ	-p	-ñ	-ṃṣ	-ṃ	ṭ/ṭh-
-k	-ṭ	-t	-p	-ñ	-ṃs	-ṃ	t/th-
-k	-ṭ	-t	-p	-ñ	-n	-ṃ	p/ph-
-k	-ṭ	-cch-	-p	-ñ	-ñ ³	-ṃ	ś-
-k	-ṭ	-t	-p	-ñ	-n	-ṃ	ṣ/s-

ज = j, se čte jako dž, avšak pokud po něm následuje ñ tak se vyslovuje jako G.

2. České a sanskritské pády

1. nominative (nom.)	1. pád = kdo/co?
2. vocative (voc.)	5. pád = volání, oslovení
3. accusative (acc.)	4. pád = (vidíme) koho/co?
4. instrumentál (instr.)	7. pád = (s) kým/čím?
5. dative (dat.)	3. pád = komu?, čemu?
6. ablative (abl.)	-. pád = (z, od) koho/čeho? = motiv, příčina
7. genitive (gen.)	2. pád = (bez) koho/čeho?
8. locative (loc.)	6. pád = (o) kom/čem?

3. Gramatické zkratky

abl.	ablative
adj.	adjectivum = přídavné jméno
acc.	accusative
adv.	adverbium = příslovce
BV cpd.	<i>bahuvr̥hi samāsa</i> = „popisná složenina“
du.	duál
DV cpd.	<i>dvandva samāsa</i> = „slučovací složenina“
f.	femininum = ženský rod
gen.	genitive
ind.	nesklonné
instr.	instumentál
KD cpd.	<i>karmadharya samāsa</i> = „vztažná složenina“
loc.	locative
m.	masculinum = mužský rod
n.	neutrum = střední rod
nom.	nominative
pdk.	prātipadika = tvar bez pádu a osoby, k nalezení ve slovníku
pl.	plurál = množné číslo
p.p.p.	příčestí minulé trpné
pron.	pronoun = zájmeno
sg.	singular = jednotné číslo

4. Užitá literatura

<http://yogasutrastudy.info/yoga-sutra-translations/> (19.3. 2012)

Chapple C., Viraj Y.A.; THE YOGA SŪTRAS OF PATAÑJALI; Delhi, India; *Sri Satguru Publications*; 1990

Wikner, Charles; A PRACTICAL SANSKRIT INTRODUCTORY;

http://sanskritdocuments.org/learning_tutorial_wikner/wikner-rm.pdf (3.11.2012)

Swami Satyananda Saraswati; FOUR CHAPTERS ON FREEDOM; Bihar, India; *Yoga Publication Trust*; 2008

Leggett, Trevor; ŚAṆKARA ON THE YOGA SŪTRAS; Delhi, India; *Motilal banarsidass publishers private limited*; 2006

Feurstein, Georg; THE YOGA TRADITION; Delhi, India; *Motilal banarsidass publishers private limited*; 2002

Iyengar, B.K.S.; LIGHT ON THE YOGA SŪTRAS OF PATAÑJALI; London, England *HarperCollins publishers*; 2008

Swami Satchidananda, INTEGRAL YOGA THE YOGA SUTRAS OF PATANJALI; Yogaville, Virginia, *Integral Yoga Publications*; 2007

Svāmī Mahēśvarānanda; PATAÑDŽALIHO JÓGASÚTRY PRVNÍ DÍL: SAMÁDHI-PÁDA; Střilky, Česká Republika; *DNM import – export s.r.o.*; 2006

Jayshree, M.A.; YOGA SŪTRĀṆI OF MAHARŠI PATAÑJALI; Mysore, India; *Chancho Mudranalaya Mysore 570014*; 2005

Hartranft, Chip; THE YOGA-SŪTRA OF PATAÑJALI;

<http://www.arlingtoncenter.org/Sanskrit-English.pdf> (18.11.2010)

Desikachar T.K.V.; THE HEART OF YOGA: DEVELOPING A PERSONAL PRACTICE; Rochester, Vermont; *Inner Traditions Bear & Company*; 1999

<http://www.swamij.com/yoga-sutras.htm> (15.4.2011)

Swāmī Hariharānanda Āranya; YOGA PHILOSOPHY OF PATAÑJALI WITH BHĀSVATĪ; Kapil Math, Madhupur, Bihar; *Calcutta University Press*; 2000